

ที่แตกกระจายออกจากกล่องเพลมาหุงต้มอาหารรับประทานกัน ชาวบ้านใกล้เคียง แลวนั้นจึงพากันให้ชื่อให้นามถ้ำนั้นว่าถ้ำกลองเพล ครั้นต่อมามีพระอัฐงครมฐานไป เทียบว่าเพ็ญธรรมและพักในถ้ำนั้นบ่อยๆ จนถ้ำนั้นกลายเป็นวัดคือที่อยู่ของพระขึ้นมา จึงพากันให้นามว่า “วัดถ้ำกลองเพล” เรื่อยมาจนปัจจุบันนี้

แต่ดั้งเดิมมาในถ้ำกลองเพลนี้มีพระพุทธรูปขนาดต่างๆ กันมากมาย ทั้งซ่อนไว้ในที่ลับตาคน ทั้งประดิษฐานไว้ในถ้ำอย่างเปิดเผย แต่ดั้งเดิมที่คนนำพระพุทธรูปมาประดิษฐานรวมไว้ในถ้ำนี้มีมากมายไม่อาจคณานับได้ แม้พระพุทธรูปทองคำ เงิน นาก ทองสัมฤทธิ์ก็มีไม่น้อย แต่ถูกมารศาสนาเอาไปกินกันเรียบวุธไม่มีเหลือมานานแล้ว เหลือแต่พระพุทธรูปธรรมดาดังที่เห็นกันอยู่นี้เท่านั้น

สิ่งที่ชาวพุทธเราควรทราบอย่างยิ่งคือ วัดเป็นสถานที่สำคัญในวงพุทธศาสนาและพุทธบริษัท ซึ่งน่าจะอดคิดเป็นสิริมงคลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมาภายในใจไม่ได้ ขณะที่เดินเข้าวัดหรือเดินผ่านวัด เพราะคำว่า “วัด” เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์มาแต่โบราณกาล โดยไม่นิยมว่าเป็นวัดบ้านหรือวัดป่า เนื่องจากวัดเป็นที่รวมจิตใจและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ตลอดเจตนาดีสูงส่งของพุทธบริษัทไม่มีประมาณไว้โดยไม่มีทางรั่วไหล แม้วัดจะชำรุดทรุดโทรมหรือสวยงามเพียงไร ใจท่านผู้นับถือพระพุทธศาสนาทุกๆ ไป ย่อมมีความเคารพอยู่อย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ชาวพุทธผู้ก้าวเข้าไปในวัดใด จะเป็นกรณีใดก็ตาม จึงควรระวังสำรวมอินทรีย์ด้วยดีให้อยู่ในความดีงามพอสมควร ตลอดการนั่งห่มต่างๆ ควรสนใจเป็นพิเศษ สมกับเราเป็นลูกชาวพุทธก้าวเข้าไปในสถานที่อันสูงศักดิ์ ที่ได้รับสถาปนายกย่องมาจากพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาแห่งโลกทั้งสาม

เฉพาะวัดป่าต่างๆ พระท่านเป็นเหมือนพระลิงพระค่าง ไม่ค่อยมีโอกาสสาสนาได้เห็นได้ชมบ้านเมืองที่เจริญแล้วด้วยวัตถุและวัฒนธรรมนำสมัย เมื่อเห็นท่านผู้น่ายุคแต่ตัวท่านสมัยเข้าไปในวัด ท่านรู้สึกหวาดเสียวใจพิกล คล้ายจะเวียนศีรษะและเป็นไข้ในเวลานั้น ทั้งนี้อาจเป็นความตื่นตกใจที่ไม่เคยพบเห็น เพราะความเป็นป่าก็สันนิษฐานยาก เพราะปกติท่านก็เป็นป่าอยู่แล้ว แต่พอมาเจอสิ่งแปลกตาละธรรมเนียมเข้า จึงแสดงความวิปริตจิตแปรปรวนชวนให้สลดสังเวชขึ้นมา โดยมากพระอัฐงครมฯ ท่านพูดในทำนองเดียวกันซึ่งน่าเห็นใจสงสาร แม้จะมีผู้อธิบายเรื่องความเจริญของบ้านเมือง ทั้งด้านวัตถุและวัฒนธรรมให้ท่านฟังว่า เป็นสิ่งเจริญทัดเทียมกันหมดเวลานี้ทั้งนอกและในประเทศ ทั้งในเมืองและบ้านนอก ทั้งวัดบ้านและวัดป่า ทั้งในที่ธรรมดาและในป่าในเขา แต่ท่านไม่ยอมเชื่อ มีแต่ความขยะแขยงและหวาดกลัวสลดสังเวชเอาทำเดียว จนผู้ชี้แจงให้ฟังหมดปัญญา ไม่มีทางทำให้ท่านหายตกใจหวาดเสียวได้ จึงนำเสนอสารที่ท่านเป็นป่าเถื่อนและห่างความเจริญเอาเสียจริงๆ

วัดหลวงปู่ท่านอยู่ในป่าในภูเขา เป็นทำเลบำเพ็ญภาวนาดีมาก เต็มไปด้วยหินผาป่า ไม่น่ารื่นรมย์ ทราบว่าท่านพยายามหลบหลีกบรรดาสิ่งดังกล่าวมาก ถ้าจะว่าท่านเป็นป่าเถื่อนเหมือนพระธุดงค์ทั้งหลายก็ไม่อาจตำหนิได้ลงคอ เพราะท่านมีคุณธรรมสูงมาก พันทางที่น่าตำหนิเสียแล้วในความรู้สึกของผู้เขียน จึงเพียงสันนิษฐานว่าท่านอาจมีนิสัยระวังตัวกลัวภัยในป่าติดตัวมา แม้มีคุณธรรมสูงสุดแล้วก็ยังละนิสัยนั้นไม่ขาด อาจเป็นตามธรรมชาติที่ท่านแสดงไว้ว่านิสัยดั้งเดิมพระสาวกทั้งหลายละไม่ขาด นอกจากพระพุทธเจ้าเพียงพระองค์เดียวที่ทรงละพระนิสัยพร้อมกับवासนาได้โดยเด็ดขาดสิ้นเชิง

หลวงปู่ชาวนี้อาจมีคนเข้าไปพุกพ่วนไม่เข้าเรื่องเข้าราวมาก ๆ ท่านจะปลีกตัวหนีไปอยู่ตามป่าตามซอกหินบนภูเขาโน้น จนกว่าเรื่องสงบลง ตอนเย็น ๆ หรือค่ำมืดถึงจะกลับลงมาที่พัก เมื่อถูกถามว่าทำไมท่านจึงหลบหลีกปลีกตัวออกไปอยู่ในที่เช่นนั้นเล่า? ท่านก็ให้เหตุผลว่า ธรรมเรามีน้อยสู้กำลังของโลกที่เขี้ยวจัดไม่ไหว จำต้องหลบหลีกไป ซีนอยู่ต่อไปธรรมต้องแตกทลาย ที่ไหนจะพอประคองตัวได้ก็ควรคิดเพื่อตัวเอง แม้ไม่มีवासนาพอจะเพื่อผู้อื่นได้ดังนี้

แต่เท่าที่ทราบมาท่านมีความเมตตาอนุเคราะห์ประชาชนอยู่มากตามปกตินิสัย ที่ท่านปลีกตัวหลบหลีกไปในบางกรณีนั้น น่าจะเหลืออดเหลือทนดังท่านว่า ที่ฝ่ายทำลายโดยไม่มีเจตนาหรือมีก็ไม่อาจทราบได้ ซึ่งมีจำนวนมากและโดนอยู่เสมอ แต่ฝ่ายพยายามประคองรักษาศีลธรรมความดีงามไว้มีจำนวนน้อย ด้านทานน้ำหนักไม่ไหว ก็จำต้องได้รับความลำบากเป็นธรรมดา ส่วนมากประชาชนเป็นฝ่ายสังเกตพระมากกว่าจะสังเกตตัวเอง เวลาเข้าไปในสถานที่ควรเคารพนับถือจึงมักสะดุดหูสะดุดตา น่าคิดสำหรับท่านผู้มีความสังเกตเกี่ยวกับการปล่อยตัวไม่สำรวมที่เคยเป็นนิสัยมา โดยมิได้สนใจว่าใครจะสังเกตหรือมีอะไรกับตนบ้าง จึงลำบาก

เรื่องคนหน้าด่านสันดานสัตว์

ตามธรรมดาพระพุทธรูปทั้งหมด ย่อมเป็นที่กราบไหว้บูชาของชาวพุทธทั่วดินแดนไทยและต่างประเทศ ไม่มีใครถือเป็นคนหรือสัตว์ให้โทษให้ทุกข์แต่อย่างใด แม้จะเป็นคนดีคนชั่วขนาดไหน เมื่อมาเจอพระพุทธรูปเข้า จิตใจย่อมอ่อนโยนเคารพกราบไหว้บูชาไม่ถือเป็นคนหรือสัตว์แต่อย่างใด พระพุทธรูปที่อยู่ในถ้ำกลองเพลก็เช่นเดียวกัน พวกนายพรานที่มาพักค้างคืนที่ถ้ำนั้น ย่อมกราบไหว้บูชาและขอขมาลาโทษกัน บางรายที่พิสดารแปลกเพื่อนฝูงอยู่บ้าง แต่ไม่ถึงกับเป็นแบบมนุษย์สันดานสัตว์ดังที่เขียนไว้ข้างบนนั้น ยังอธิษฐานขอให้หลวงปู่พระพุทธรูปช่วยบันดาลให้สัตว์ให้เนื้อที่จะเป็นอาหาร เช่น อีเก้ง กวาง เป็น

ตัน จงเดินชมซานตาฟาตาฟางไม่มีสติสังระมัดระวังตัว เดินงุ่มง่ามตัวมเตี้ยมแบบสัตว์ตาย มาแถวบริเวณที่นายพรานจตจ้องคอยที่อยู่และยิงเอาๆ จนหาบหามไปไม่หวาดไหว โน่นเถิดตั้งนี้ก็มิ มนุษย์เรานั้นหลายแบบ

แต่นายพรานพิสดารที่กล่าวถึงข้างบนนี้ กลับคิดและทำแบบมนุษย์ทั้งหลายไม่คิดและทำกันเลย เขาชื่อนายพรานบุญหนา ที่พ่อแม่ญาติวงศ์ตั้งให้แต่วันเริ่มแรกเกิด (ที่ถูกเขาคอร์จะได้รับการเปลี่ยนชื่อเสียใหม่ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่เขาทำในปัจจุบันว่า นายบาปหนา จะเหมาะดี) วันนั้นเขาไปเที่ยวล่าเนื้อที่ไหนๆ ไม่มีอะไรติดมือมาเลย จึงเข้ามาแวะพักที่ถ้ำกลองเพลด้วยความอ่อนกายอ่อนใจ แม้แต่ก่อนๆ ที่เขามาเที่ยวล่าเนื้อแถวนั้น เขาก็เคยมาแวะพักที่ถ้ำนั้นเหมือนกัน เป็นแต่เขาไม่คิดพิสดารเหมือนครั้งนี้ มาเที่ยวนี้บวกกับความเสียใจที่ไม่มีเนื้อชนิดใดผ่านสายตาและยังได้ติดมือมาบ้างเลย เขาจึงเริ่มแสดงความพิสดารขึ้นในท่ามกลางเพื่อนๆ นายพรานด้วยกัน

โดยไปจับเอาพระพุทธรูปที่ตั้งเรียงรายกันอยู่ในถ้ำ มาตั้งเป็นแถวยาวเหยียดหลายแถวด้วยกัน พร้อมกับพูดขึ้นด้วยเสียงอันดังว่า วันนี้หาถึงเนื้อทั้งป่าก็ไม่ได้เนื้อสักตัวเดียว ติดมือมา ต้องเป็นเพราะพระพุทธรูปเหล่านี้เอง ร้ายมนต์ไล่เนื้อให้หนีห่างไกลจากอันตราย คือนายพรานที่มาเที่ยวล่ายิงเขาตามบริเวณนี้ เราต้องเอาพระพุทธรูปเหล่านี้มายืนเป็นแถวเหมือนทหาร และฝึกหัดพระพุทธรูปเหล่านี้แบบทหารและสั่งสอนเสียบ้าง จะรู้กฎระเบียบของนายพราน พระเหล่านี้จึงจะเข็ดหลาบไม่ร้ายมนต์ไล่เนื้อให้หนีไกลอีกต่อไป ในมือถือไม้ค้อยตีค้อยหวดหลังพระพุทธรูปองค์ที่ไม่ทำตามคำสั่ง และทำการฝึกหัดพระพุทธรูปที่ตั้งเป็นแถวเรียงรายกันอยู่นั้นเช่นเดียวกับเขาฝึกหัดทหาร

ว่าขวหันบ้าง ช้ายหันบ้าง กลับหลังหันบ้าง หน้าเดินบ้าง พร้อมกับเอาไม้ที่ถืออยู่ในมือตีด้านหลังพระพุทธรูปบ้าง หวดลงด้านบนเศียรพระบ้าง หว่าไม่ทำตามคำสั่งของนายทหาร (คือนายพรานบ้าคนนั้น) พระพุทธรูปที่ถูกตีตกออกไปนอกแถวก็จับขึ้นมาตั้งในแถวแล้วสั่งประกาศว่า ขวหัน ช้ายหันไปเรื่อย หวดพระพุทธรูปตกกระจัดกระจาย และเที่ยวจับขึ้นมาไว้ในแถวแล้วสั่งงาน และหวดตะไปทำนองนั้น จนหมดฤทธิ์บ้ำแล้วจึงหยุด

บรรดานายพรานที่ไปด้วยกัน ต่างก็ได้ห้ามปรามตั้งแต่ชั้นเริ่มแรกให้เห็นอาการไม่ดีของเขาแสดงออก โดยให้เหตุผลต่างๆ ที่ไม่ควรทำต่อท่าน จะเป็นบาปหนักและตกนรกทั้งเป็นก็ได้ถ้าขึ้นทำ เพราะพระพุทธรูปแต่ละองค์นั้นคือองค์แทนพระพุทธเจ้า การทำลายพระพุทธรูป โลกถือว่าเป็นการทำลายพระพุทธเจ้าด้วย ซึ่งเป็นบาปหนักมากไม่ควรทำลายอย่างยิ่ง เนื่องจากพระพุทธเจ้าแลพระพุทธรูปคือหัวใจชาวพุทธ ทั้งมนุษย์ ทั้งเทวบุตร เทวดา อินทร์ พรหม ยมยักษ์ นาค ครุฑ เปรต ผีทั้งมวล แต่นายบาปหนาไม่ยอมฟัง

เสียง มีแต่จะทำและทำทำเดียว พวกนายพรานเมื่อเห็นว่าไม่ได้การจึงต่างคนต่างแผ่นหนีไปคนละทิศละทางและวิ่งกลับบ้าน เล่าเรื่องบ้านักบาปหนาของอีตาลังนรคนเป็นให้ชาวบ้านฟัง ต่างเกิดความสลดสังเวชไปตามๆ กัน เพราะเป็นสิ่งไม่เคยมี เรื่องไม่เคยปรากฏ

ก่อนที่แกพูดว่าจะจับพระพุทธรูปมาตั้งเรียงแถวและฝึกวิชาทหารให้มัน ดูๆ แกก็มีสติดีอยู่เหมือนคนธรรมดาทั่วไป พูดอะไรก็รู้เรื่องกันอยู่ในขณะนั้น จะว่าแกเป็นบ้าก็ไม่สนิทใจ เป็นแต่มีอาการโทสะให้เห็นชัด อันเนื่องมาจากแกไม่ได้พบเนื้ออิงเนื้อและได้เนื้ออะไรในวันนั้น ดังที่แกพูดโมโหให้พระพุทธรูปว่า ร่ายมนต์ไล่เนื้อหนีไปทีอื่น ๆ หมด แกจึงโกรธให้ท่านและจับมาทุบตีย่ำไปตามอารมณ์เท่านั้น ก็ไม่เห็นอารมณ์บ้างจริงๆ ในเวลานั้น

อันพระพุทธรูปทั้งหลายทั่วแดนไทยชาวพุทธเรา ใครก็ทราบอยู่แล้วอย่างเต็มใจว่าท่านมิใช่ทหาร ท่านมิใช่วัวควายพอจะจับท่านมาฝึกหัดแบบตำรวจทหารและจับมาใส่คราดใส่ไถใส่ล้อใส่เกวียน ทำไมแกจึงกล้าไปจับท่านมาทำอย่างนั้นได้ลงคอ ถ้าไม่ใช่บ้าจนเกินข้ามนุษย์ในโลกเรา นี่ก็น่าคิดถ้าจะคิด ถ้าไม่คิดก็เบาสมองไม่เป็นบ้าอีกแห่งหนึ่งไปตามแกผู้เปิดทางบ้าไว้ให้คนดีพลอยเป็นบ้าย่อยๆ ไปด้วย

เมื่อหมดฤทธิ์บ้านรกแตกแล้ว เวลาแกกลับไปถึงบ้าน แกก็เป็นคนดีมีสติอยู่เหมือนคนธรรมดา เป็นแต่อาการจุนเฉียวยังมีอยู่ในอาการของแก ขณะนั้นใครๆ ก็ไม่กล้าทักทายไต่ถามแกเลย เพราะต่างก็ทราบการกระทำอันเลวทรามจนหาที่เปรียบเทียบของแกไม่ได้อยู่แล้ว ต่างคนจึงเก็บตัวสงบอาการแสดงออกใดๆ ทั้งสิ้นกระทั่งคนในบ้านแกเองเป็นเพียงคอยสังเกตความเคลื่อนไหวไปมาของแกอยู่เท่านั้น แกเองก็มีอาการเคร่งขมึ่มไม่พูดอะไร ซึ่งเป็นเรื่องน่ากลัวไม่น่าไว้ใจอยู่แล้ว จึงไม่มีใครกล้าแสดงกิริยาอาการใดๆ ให้แสงหูแสงตาและแสงใจแก

เป็นที่น่าประหลาดและอัศจรรย์

พอตกกลางคืนมาได้ยินเสียงแกพูดแก่บ่นว่าคันตามร่างกาย ในลักษณะของคนมีสติทั่วๆ ไป คนในครอบครัวได้โอกาสก็มาไต่ถามเรื่องราวกับแก แกก็เปิดอวัยวะส่วนต่างๆ ให้ดูพร้อมกับบอกว่า เจ็บปวดแสบร้อนและคันมากจนแทบทนไม่ไหว อยากร้องครางให้คนมาช่วย ขณะที่แกเปิดร่างกายส่วนต่างๆ ให้ดูทั้งในและนอกร่มผ้า ปรากฏว่าเป็นผื่นและพองไปทั้งตัวและเป็นขึ้นมาอย่างรวดเร็วผิดธรรมดา ทั้งการเจ็บปวดแสบร้อนก็ตามๆ กัน

มาอย่างรวดเร็วเช่นกันจนทนไม่ไหว แกร้งให้คนช่วยและร้องไห้ราวกับเด็ก ๆ ในเวลานั้น จนเรื่องกระเทือนไปทั่วทั้งหมู่บ้าน

ต่างคนซึ่งคอยฟังคอยทราบเหตุการณ์อันลามกจากเปรตของแก ที่ทำต่อพระพุทธรูป อยู่แล้ว ต่างก็วิ่งกระหืดกระหอบมาในทันทีทันใด และเห็นเหตุการณ์อย่างประจักษ์ตา ประจักษ์ใจ แต่ยังไม่มีการกล่าวความจริงที่แก้ทำต่อพระพุทธรูปออกมาอย่างเปิดเผย เกรงว่าจะเกิดเรื่องราวใหญ่โตเพิ่มขึ้นอีกในเวลานั้น เป็นเพียงคนแก่ผู้ฉลาดซึ่งเป็นที่เคารพ นับถือของชาวบ้าน หาอุบายพูดเปรียบเปรยให้แกฟังโดยทำนอง เรื่องพรรคนี้มันไม่ใช่เรื่อง ธรรมดาที่เคยเป็น ๆ กันแต่น่าจะเป็นเรื่องเคราะห์เข็ญเวรภัยเรื่องอุบัติเหตุมากกว่า ขอให้ แกคิดทบทวนดูว่าในระหว่างนี้ได้ทำอะไรที่ไม่ดีไม่งามมาบ้าง ลองคิดทบทวนดูบางทีอาจมี ได้ ดูเหตุการณ์ที่กำลังเป็นอยู่เวลานี้มันผิดธรรมดาสามัญอยู่มาก

การคันการเจ็บปวดแสบร้อนในร่างกายใคร ๆ ก็เคยเห็นเคยเป็น แต่ไม่เป็นอย่างผิด สันเกตมากดังที่แกกำลังเป็นอยู่เวลานี้ นี้ดูร่างกายทุกส่วนมันลุกกลามไปอย่างรวดเร็วเหมือน ไฟลามทุ่งยังงไฟพิกล ร่างกายก็เป็นผื่นและพองขึ้น ๆ รวดเร็วผิดธรรมดา มันน่าจะมีอะไร บันดาลให้เป็นไป ไม่ใช่ธรรมดาพาให้เป็นไป ถ้าพูดตามภาษาชาวบ้านก็ว่ากรรมบันดาล กรรมพาให้เป็นไปนั่นเอง ลองพิจารณาทบทวนดูความเคลื่อนไหวไปมาและการกระทำของ ตนดูให้ดี คนเราย่อมมีความพลั้งเผลอและหลวมตัวได้เป็นธรรมดา ถ้ามไปพลา งพยาบาลรักษากันไปพลา ง ดูอาการดีและชั่วของคนเจ็บไปพลา ง ถ้ามเสียบ ๆ เคียง ๆ ไป พลา ง ถ้ามคนเดียวไปพลา ง ผลัดเปลี่ยนกันถ้ามทีละคน ๆ ไปพลา ง เว้นแต่พวกนายพราน ที่เห็นเหตุการณ์ของแกไม่ยอมมาเยี่ยมบ้านแกเลยก็มี เพราะสะเทือนใจจากการกระทำไม่ดี ของแกเป็นอย่างมากเกินกว่าจะมาไต่ถาม อันเป็นการประจานหน้าแก่ต่อธารกำนัล แม้ นายพรานที่มาก็ต้อม ๆ มอง ๆ ไม่ยอมให้แกเห็นหน้าเลย กลัวจะเกิดเรื่องราวไม่ดีขึ้นอีก

เมื่อเล่าเรื่องดีเรื่องชั่วต่าง ๆ และซักไปถ้ามมาหลายครั้งหลายหนจากหลายผู้หลาย คน ด้วยอาการเสียบ ๆ เคียง ๆ ทางบุญทางบาป ตลอดจนรกสวรรค์ไม่หยุดหย่อน ทำให้แก ระลึกรู้ดี-ชั่ว-บุญ-บาปได้ และพูดให้คนทั้งหลายฟัง ตามเหตุการณ์ที่แกไปทำกับ พระพุทธรูปในถ้ำกลองเพลมา ด้วยความมีสติตั้งระลึกบุญบาปเหมือนคนธรรมดาทั่ว ๆ ไป ไม่มีวิกลจริตผิดธรรมดาแฝงออกมาแต่อย่างใดเลย

เมื่อเห็นเป็นช่องโอกาสอันดี คนแก่ที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน และเป็น ที่เคารพนับถือของตัวเอง ก็พูดเป็นเชิงตักใจกลัวบาปและตกรกทั้งเป็นให้แกฟังโดย ประการต่าง ๆ เช่นพูดว่าพระพุทธรูปทั้งหลายเป็นองค์แทนพระศาสดาองค์บรมครูของโลก และเป็นจุดรวมแห่งดวงใจชาวพุทธทั้งหลายทั่วดินแดน ที่มีพระพุทธศาสนาประดิษฐานอยู่ ตลอดจนเทวดา เทวดา อินทร์ พรหม ยม ยักษ์ นาค ครุฑ เปรต ผี ไม่มีประมาณ

ล้วนเคารพนับถือและรักสงวนกันมาก พร้อมทั้งการอารักขาไม่ให้ใครมาแตะต้องทำลายสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นได้ พระพุทธรูปแต่ละองค์นั้นมีเทวดา นาค ครุฑ ทั้งหลายรักษาท่านอยู่เป็นประจำ ใครจะไปทำสู่มสู่มห้าไม่ได้ จะถูกเทวดาที่อารักขาทั้งหลายทำโทษเอาด้วยวิธีการต่างๆ ตามแต่ฤทธาศักดานุภาพของเทวดานั้นๆ จะแสดงตามความเห็นควรของตน และตามกรรมหนักเบาของผู้ไปรุกรานนั้นๆ

ถ้าเป็นดังที่แก่เล่ามานี้ ตัวพ่อแม่และชาวพุทธทั้งหลายก็ไม่อาจสงสัย ที่ร่างกายของแก่กำลังเป็นไฟเผาทั้งตัวอยู่เวลานี้ ต้องเป็นเพราะแกคิดไม่ดีทำไม่ดีต่อพระพุทธรูปเหล่านั้นแน่นอน เอาละไม่เป็นไร เมื่อทราบต้นสายปลายเหตุแจ่มแจ้งอย่างนี้แล้ว ย่อมเป็นสิ่งสมควรแก้ไขและบรรเทาเหตุการณ์นี้ให้เบาบางและหายไปได้ไม่สุดวิสัย พ่อจะพาลูกขอมาโทษต่อพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ท่านให้อดโทษแก่หลานได้หายจากโรคอุบาทว์ในไม่ช้านี้ แม้วินายพรานบุญหนา (บาปหนา) นั้นก็เชื่อตามคำที่คนแก่ชี้แจงให้ฟังทุกอย่างไม่ขัดขืนและยิ้มแย้มแจ่มใส หน้าตาสดชื่นขึ้นในเวลาสั้นอย่างเห็นได้ชัดในสายตาคคนทั่วไป

ปัญหาที่ยังไม่ลงกันได้สนิทในเวลาสั้นมีอยู่ว่า คนป่วยแสดงความท้อใจที่จะไปขอขมาโทษต่อพระพุทธรูปที่ถ้ำกลองเพลในเวลานั้นว่า จนใจจะทำอย่างไรเวลานี้กำลังเจ็บมาก คันมาก ออกร้อนมากอยู่ ยังไม่สามารถไปได้จะให้ทำอะไร คนแก่พูดปลอบโยนในทันทีทันใดว่า ไม่เป็นไรแม้จะยังไปไม่ได้ในเวลาสั้น พวกเราก็สามารถขอขมาโทษท่านได้อย่างไม่มีปัญหา คือพวกเราเชิญพระพุทธรูปซึ่งเป็นองค์แทนของพระพุทธเจ้า มาตั้งประดิษฐานไว้ตรงหน้านี้ แล้วหาดอกไม้รูปเทียนมากกราบขอโทษท่านที่นี่ก่อน เมื่อหายจากป่วยแล้วค่อยไปคารวะท่านที่ถ้ำกลองเพลทีหลัง ผลยังได้พอๆ กันไม่ต้องเสียใจว่า แล้วก็สั่งให้คนเชิญพระพุทธรูปมาตั้งประดิษฐานไว้ตรงหน้าคนเจ็บ แล้วนำคนป่วยกล่าวคำขอขมาโทษพระพุทธรูปนั้น เสร็จลงด้วยความเบากายโล่งใจทั้งสองฝ่าย งานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยทุกอย่างท่ามกลางหมู่ชนจำนวนเป็นร้อยๆ ซึ่งล้วนเป็นไทยมุงแตกตื่นแห่แหกันมาดูเหตุการณ์ในเวลาสั้นราวกับฟ้าดินถล่มและเป็นประวัตินิการณ

นำอัศจรรย์ บาบมี บุญมี นรกมี สวรรค์มี ได้แสดงขึ้นอย่างเห็นประจักษ์ตาประจักษ์ใจแก่คนทั้งหลายที่ทราบเหตุการณ์ของนายพรานบุญหนาได้ดี โรคพิสดารเกินคนของนายพรานบุญหนาได้เริ่มสงบลงโดยลำดับ นับแต่การเห็นโทษและขอขมาพระพุทธรูปผ่านไปแล้ว และหายป่วยอย่างสนิทในเวลาอันรวดเร็วผิดธรรมดา นายพรานได้รับการชุบชีวิตใหม่หลังจากได้เจอและต่อกรกับอาจารย์ชั้นเยี่ยม คือพระพุทธรูปที่ถ้ำกลองเพลมาแล้ว เขาเช็ดหลาบคาบหญ้า ปฏิญาณตนต่อหน้าพระพุทธรูปว่า จะไม่ล่วงเกินท่านด้วยกิริยา

อาการใด ๆ อีกเป็นอันขาดตลอดวันตาย เพราะได้ประจักษ์กับตัวเองชนิดไม่มีวันหลงลืมแล้ว

พอเรื่องผ่านไปไม่กี่วัน โรคหายเป็นปกติแล้ว เขาก็เตรียมดอกไม้ธูปเทียนไปขอขมาโทษพระพุทธรูปที่ถ้ำกลองเพล ซึ่งเขาเคยถือว่าท่านเป็นทหารฝึกหัดของเขา กราบแล้วกราบเล่าพร้อมกับคำขอขมาลาโทษและคำอธิษฐาน จะไม่เป็นคนสันดานหยาบช้ำลามกดังที่เคยเป็นมาแล้วอีกต่อไป แม้ที่เคยเป็นนายพราน ก็จะหยุดอย่างเด็ดขาดตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปจนกระทั่งวันตาย ด้วยความถึงใจว่า บาปมี บุญมี นรกมี สวรรค์มี ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วไม่สงสัย เรื่องของนายพรานจึงจบลง

ดังนั้นคำว่า กิเลส ตัวเศร้าหมองมีตมที่จอมปราษฎ์ทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นทรงตำหนิสาปแช่งมาตลอดกาลนั้น มันเป็นภัยต่อหัวใจของสัตว์โลกอย่างแท้จริงดังที่ทรงตำหนิ เพราะเป็นตัวปฏิเสธลบล้างธรรมที่แสดงไว้ตามความสัจความจริงว่าไม่จริง ว่าไม่มี ไม่เป็นมาตลอด ไม่เคยยอมรับความจริงทั้งหลายแม้บ่อยพอให้ได้ชมบ้างว่า เอ้อ กิเลสก็มีธรรมและให้ความเป็นธรรมแก่สัตว์โลกที่มันครอบครองเหมือนกัน เช่น ยอมรับว่า บาปมี บุญมี นรกมี สวรรค์มี เป็นต้น แม้จะปฏิเสธว่านิพพานไม่มีก็ตาม ก็ยังนับว่ากิเลสยังมีส่วนดีและเป็นพยานแห่งธรรมที่แสดงไว้ ไม่ปฏิเสธลบล้างเสียจนหมดสิ้น สัตว์โลกที่อยู่ใต้อำนาจของมัน ยังมีช่องทางได้เชื่อบุญเชื่อบาป เชื่อนรกเชื่อสวรรค์ และพยายามละบาปบำเพ็ญบุญเพื่อไปสวรรค์กันบ้าง ไม่จมอยู่ในความมืดบอดและกองทุกข์น้อยใหญ่ เพราะกลหลอกลวงและการปิดบังของมันโดยถ่ายเดียว

แต่ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้วไม่ว่าชนิดใด มันเป็นโคตรแช่ของจอมหลอกลวงตมตุนสัตว์โลกให้มีมืดมิดปิดทวาร และนอนจมอยู่ใต้อำนาจของมันทั้งสิ้น ดังนายพรานบุญหนา (นายพรานบาปหนา) เป็นตัวอย่างสด ๆ ร้อน ๆ ในสมัยปัจจุบัน ซึ่งถูกกิเลสขโมยก่อไฟไว้แล้วก็มาหลอกให้นายพรานเข้ากองไฟด้วยความคึกคะนอง จับพระพุทธรูปอันเป็นสิ่งวิเศษศักดิ์สิทธิ์โดยธรรม มาฝึกทหารและเมียนตีด้วยประการต่างๆ จนกระทั่งเจอดีคือร่างกายเกิดพุพองหนองไหลขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ ต่อหน้าต่อตา จะเป็นแหล่งจะตายแหล่งเตรียมลงนรกทั้งเป็นทั้งตายขณะนั้น จึงมีเทวบุตรมาโปรดให้เห็นโทษแห่งการกระทำของตน และได้กลับตัวมาทางธรรม ยอมรับความจริงว่า บาปมี บุญมี จึงรอดพ้นภัยพิบัติไปในเวลานั้น ไม่ถูกกิเลสตัวพาให้มีมืดบอดลากลงนรกทั้งเป็นเสียทีเดียว ชนิดจมไปเลยไม่มีวันไพล่

เราชาวพุทธทั้งหลายจึงควรพิจารณาไตร่ตรองด้วยดี ในหลักความจริงแห่งธรรมที่จอมปราษฎ์แสดงไว้ และความจอมปลอมของกิเลสที่คอยกระซิบหลอกลวงอยู่ภายในใจตลอดเวลา อย่าเห็นแก่ได้แก่กินแก่คดแก่โกง อย่าเห็นแก่ตัวจัด อันเป็นสายทางให้ลบล้างทำลายทรัพย์สินสมบัติและจิตใจผู้อื่นซึ่งเป็นเรื่องก่อไฟนรกเผาตัวทั้งมวล ธรรมของปราษฎ์

ท่านสอนให้กลัวในสิ่งที่ควรกลัวโดยธรรม เช่นบาปเป็นต้น และสอนให้กลัวในสิ่งที่ควรกลัว เช่นบุญเป็นต้น ซึ่งเป็นคำสั่งสอนที่ถูกต้องต่อความจริงโดยถ่ายเดียว ไม่ผิดพลาด คลาดเคลื่อนเลื่อนลอยเหมือนกลวงของกิเลสทุกประเภท ใครเชื่อมั่นจนทั้งสิ้น ไม่มีคำว่า ฟุ้งว่าฟูเหมือนความเชื่อธรรม

คำว่ากิเลสๆ ปราชนผู้ทั้งหลายขยะแยงกันทั้งนั้น ไม่มีท่านผู้ใดรักสนิทติดจมกับมัน นอกจากผู้เชื่อกิเลสกลวงของกิเลสที่เสียมสอนให้เกลียดธรรมและลบล้างธรรม ผลก็คือ ไฟเผาตัวเท่านั้น ส่วนกิเลสตัวหลอกลวงมันไม่ยอมมารับเคราะห์กรรมกับพวกเรา นอกจาก หลอกให้จมรำไปเท่านั้น จึงกรุณาพิจารณาด้วยดีสมกับเราเป็นมนุษย์ผู้ฉลาดและเป็นชาว พุทธเป็นบุตรธิดาของพระพุทธเจ้า ผู้เป็นจอมปราชนฉลาดแหลมคมเหนือกิเลสทุก ประเภทไม่ยอมหลงกลใดๆ ของมันเลย

พวกเราชาวพุทธ จงพยายามเดินตามครูด้วยความระมัดระวังทุกด้านทุกอาการ และทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมผัสกับตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อาย่ยอมให้กิเลส จับโยนลงเหวลงบ่อได้ จะเสียหายที่เกิดมาเป็นมนุษย์ทั้งคน ของดีไม่ได้ชม ปล่อยตัวให้ ล่มจมไปทั้งชาติ ไม่สมควรอย่างยิ่งกับเราทั้งหลายที่มีธรรมตะโกนช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ตามครูอาจารย์ตามสถานที่ต่างๆ และตามคัมภีร์ที่ท่านจารึกไว้ไม่อดไม่อันไม่ตีบไม่ตัน ท้น กับกิเลสตลอดไป ไม่มีคำว่าธรรมคือความจนตรอกจนมุม ธรรมหมุนได้รอบตัวรอบด้าน ต้านทานได้ทุกแง่ทุกมุมที่นำมาใช้มาช่วยตัวเอง

จงอย่าเกรงธรรมที่นำไปสู่ทางดี แต่จงกลัวกิเลสที่จะนำไปสู่ทางชั่วมั่วกับกองทุกข์ สุขไม่มีวันเจอ แบบคนหมดหวังทั้งที่ยังมีชีวิตลมหายใจอยู่ ไม่สมควรแก่เราอย่างยิ่ง จง อย่างหนึ่งนอนใจ อย่าเห็นภัยว่าเป็นคุณ อย่าเห็นบุญว่าเป็นบาป จงเช็ดหลาบกับความชั่ว แลกองทุกข์ทั้งมวลเสียแต่บัดนี้ จะเป็นคนดี สุขโตเป็นที่ไปไม่สงสัยในตัวเราเอง สมกับ ธรรมท่านสอนไว้ว่า พระธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมไมให้ตกไปในที่ชั่วดังนี้

นับแต่เรื่องนายพรานบุญหนากระฉ่อนออกสู่ประชาชน ทั้งบริเวณใกล้เคียงและ กว้างขวางได้ทราบทั่วถึงกันแล้วต่างก็กลัวกัน ไม่กล้ามาทำบุญปั๋ยาเหมือนแต่ก่อน บริเวณถ้ำ และแถบนั้นจึงเป็นสถานที่สังตวิเวก ควรแก่การบำเพ็ญสมณธรรมของพระอัฐงคกรรมฐาน ทั้งหลาย เพราะชาวบ้านแถบนั้นถือเป็นที่อันศักดิ์สิทธิ์ไม่กล้าไปทำอะไรตามใจชอบ ดังแต่ก่อน

หลวงปู่ขาวท่านพาคณะลูกศิษย์ไปเที่ยวอัฐงคกรรมฐาน และพักบำเพ็ญเพียรที่ถ้ำ กลองเพลนั้น เห็นว่าที่นั่นสะดวกสบายทางร่างกายและจิตใจ ตลอดการบำเพ็ญสมณธรรม ก็อำนวยความสะดวกในความละเอียดแยกคายดี ท่านจึงปลงใจอยู่สถานที่นั้นเรื่อยมาจนถึงวาระ

สุดท้ายแห่งชั้นนี้ ท่านได้ปลดปล่อยธาตุชั้นธรรมาที่วัดถ้ำกลองเพลตามวัน เดือน ปี ดังที่ทราบกัน

เวลาท่านครองชั้นนี้และปกครองพระเณรอยู่วัดถ้ำกลองเพล ท่านเมตตาให้โอวาทแก่พระเณรเถรซีโดยสม่ำเสมอไม่ลดละปล่อยวางเรื่อยมา ธรรมที่ท่านมักยกขึ้นแสดงในชั้นเริ่มต้นแห่งการอบรมเสมอ นั่น คือ จตุปาริสุทธิศีล คือ

๑. อินทริยสังวรศีล ได้แก่การสำรวมระวังอินทริย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้เกิดความยินดียินร้าย เกิดความรักความชัง ความเกลียด ความโกรธ ความโลภ ออยากได้ในสิ่งสัมผัสนั้นๆ ไม่อึดพอ เพราะอายตนะภายใน ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กับอายตนะภายนอก ๖ คือ รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องถูกต้องสัมผัสและธรรมารมณ์ จากสิ่งที่มาสัมผัสนั้นๆ เพราะอายตนะภายในและอายตนะภายนอกดังกล่าวนี้เป็นคู่ปรับกันที่จะยังเรื่องต่างๆ เข้าสู่ใจได้อย่างง่ายดายแต่แก้ไขถอดถอนยาก ขณะที่ทั้งสองอายตนะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดเข้าสัมผัสกัน ท่านจึงสอนให้ระมัดระวังอยู่ตลอดเวลาสำหรับนักบวชผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อความพ้นทุกข์โดยประการทั้งปวง ไม่ปล่อยให้อายตนะภายในมีตา เป็นต้น สัมผัสกับอายตนะภายนอกมีรูป เป็นต้น ด้วยความไม่มีสติประจำใจ

ผู้ตั้งใจสำรวมระวังตามที่ท่านสอนไว้ ชื่อว่าผู้บำเพ็ญตนเพื่อชำระกิเลสโดยลำดับและไม่ชักช้าต่อทางดำเนิน จะถึงฝั่งแห่งความปลอดภัยไม่เนิ่นนาน เท่าที่ผู้ปฏิบัติทั้งหลายไปไม่ตลอด มักจอตดมมทุกข์ไปเสีย ปล่อยให้ภัยกษัยกษณิ คว้าไปกินเสียในระหว่างทาง (ระหว่างที่ปฏิบัติธรรมอยู่) ก็เพราะขาดความสำรวมระวังหรือไม่สนใจระวัง สติปัญญาที่มีน้อย แต่ชอบสนุกก่อนห้ามและออกสู่สังคมยักษ์ (สนามแห่งอารมณ์อันเป็นภัยร้ายแปดพันเก้าันับไม่จบ) การสำรวมระวังก็แจ้ง สติปัญญาหายเข้าป่าไปหมด ปล่อยให้คนเก่งสู้เสือมือเปล่า สุดท้ายก็ขึ้นเขียงให้กิเลสราคะตัณหาสับยาเป็นอาหารของมโนอย่างเอร็ดอร่อย สิ่งที่เด่นในตัวก็มีแต่ “สิ้นท่า”

ดังนั้นการสำรวมในอินทริย์ ๖ จึงเป็นงานจำเป็นของนักบวชนักปฏิบัติอยู่มาก ผู้เคยปฏิบัติงานนี้ก็รู้เองโดยไม่มีใครบอก ไม่มีงานใดๆ หนักเทียบเท่าเสมอได้ หนักก็หนัก ลำบากก็ลำบาก เพราะตั้งทำสำรวมระวังใจอันเป็นตัวการใหญ่อยู่ตลอดเวลาในอิริยาบถต่างๆ ทั้งตั้งทำสู้อุตถิระที่ตั้งทำถอดถอนกิเลสที่เป็นลูกศรแทงอยู่ภายใน ทั้งตั้งทำต่อสู้อุทธิระซึ่งกำลังหลั่งไหลมาจากอายตนะภายใน ๖ ทั้งตั้งทำชำระถอดถอนกิเลสที่มีอยู่กับใจซึ่งกำลังก่อเรื่องวุ่นวายอยู่ภายใน ไม่มีงานใดหนักมากกว่างานฆ่ากิเลสงานชำระกิเลส งานถอดถอนกิเลสตัวเป็นพิษเป็นไฟที่เผาไหม้คุกรุ่นอยู่ภายในใจตลอดเวลา นี้ ปราชญ์ทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นท่านถือเป็นการงานระดับไตรภพ ใครเรียนจบคนนั้นวิเศษ โดยไม่ต้องหา

ใครมาเสกสรรปั้นยอว่าดีว่าวิเศษ แต่ดีเอง วิเศษเองโดยหลักธรรมชาติของธรรมที่ผู้เข้าถึง ฟังทราบเองโดยสันติภูมิจึง ไม่สงสัยไม่เป็นอื่น

งานล้ารวมอินทรีย์นี้ ครั้งพุทธกาลยังนำมาเป็นคู่แข่งกันได้ ทั้งนี้เพราะใครรักษา อายุตนะใดก็ยากราวกับไม่มีอายุตนะใดและใคร รักษายากลำบากเท่าอายุตนะที่ตนรักษา อยู่ เช่น ปัญจภิกขุ ภิกขุ ๕ รูป ต่างรักษาคนละอายุตนะ รูปหนึ่งรักษาตาเกี่ยวกับเวลาเห็น รูปโดยเฉพา องค์หนึ่งรักษาหู เกี่ยวกับเวลาฟังเสียงโดยเฉพา องค์หนึ่งรักษาจมูก เกี่ยวกับเวลาดมกลิ่นโดยเฉพา องค์หนึ่งรักษาลิ้นเกี่ยวกับเวลาลิ้มรสโดยเฉพา องค์หนึ่ง รักษากายเกี่ยวกับเวลาถูกต้องสัมผัสกับสิ่งเย็นร้อนอ่อนแข็งต่างๆ โดยเฉพาะๆ ไม่ทั่วไป กับอายุตนะทั้งหลาย เวลามาสนทนากัน ต่างก็คุยอวดว่าอายุตนะที่ตนกำลังรักษาอยู่นั้น ยากลำบากกว่าการรักษาอายุตนะอื่นๆ จนเกิดการทะเลาะวิวาทกันขึ้น เพราะไม่มีใคร ยอมรับของใครว่ายากเหมือนอายุตนะที่ตนรักษาอยู่ และไม่ยอมให้ความเสมอภาคในการ รักษาอายุตนะของกันและกัน

จนพระพุทธเจ้าทรงตัดสินให้และประทานพระโอวาทว่า ไม่ว่าจะอายุตนะใดมันรักษา ยากด้วยกันนั้นแหละ เพราะตาก็อยากเห็นรูปสวยๆ งามๆ ที่ฟังตาฟังใจ หูก็อยากฟัง เสียงอันไพเราะเพราะเพราะพริ้ง จมูกก็อยากสูดดมกลิ่นที่หอมหวานชวนให้รื่นเริง ลิ้นก็อยากลิ้ม รสอันโอชา กายก็อยากสัมผัสสัมพันธ์กับสิ่งสัมผัสอันอ่อนนุ่มนวล ชวนให้เพลิดเพลิน ตลอดเวลาไม่มีความอึดพอ ทั้งนี้เพราะใจเป็นสำคัญของอายุตนะนั้นๆ ใจเป็นตัวคึกตัว คะนองอยู่ตลอดเวลาไม่สนใจมองความผิด-ถูก ชั่ว-ดีประการใด ขอให้ได้อย่างใจที่อยาก ที่ต้องการก็เป็นพอ จึงทำให้อายุตนะทั้งหลาย คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นกัณฑ์ หมุนไปตามอารมณ์ใจ (อารมณ์กิเลสบีบบังคับใจให้ดิ้นรน)

การรักษาแต่ละอายุตนะ ต้องรักษาใจไปในขณะเดียวกัน เพราะใจเป็นตัวการให้ ออยากเห็น ออยากได้ยิน ออยากสูดกลิ่น ลิ้มรส สัมผัส ไม่มีเวลาสิ้นสุดยุติ ใจเป็นตัวอยาก ตัวหิวโหย ตัวเสาะแสวง ใจจึงใช้เครื่องมือ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นทางเดิน ออกหาอารมณ์ต่างๆ (หาอาหารแต่ส่วนมากเป็นยาพิษ) จำต้องรักษาใจด้วยสติ พินิจ พิจารณาด้วยปัญญา อย่าให้ออกแฟนพ่านเกี่ยวเกาะในสิ่งเป็นภัย ใช้สติควบคุม ใช้ปัญญา พิจารณาไตร่ตรองอารมณ์ที่เกิดจากการสัมผัส รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส ให้รู้ เห็นตามความจริงของสิ่งนั้นๆ ใจจะไม่ไปยินดียินร้าย รัก ชัง เกลียด โกรธ ใจจะย่อน เข้าสู่ความสงบเย็น ไม่เป็นภาระกังวลกับสิ่งใด ๆ ภายนอก เมื่อจิตอึดมั่นในความสงบแล้ว ก็ออกพิจารณา อายุตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ซึ่งเป็นเพียงเครื่องมือของ ใจเท่านั้น และพิจารณาอารมณ์กับใจที่กลมกลืนกันอยู่อย่างแนบสนิทรราวกับเป็นอัน เดียวกัน

การพิจารณาร่างกายตามแต่ถนัดทางอสุภะอสุภัง หรือ อนิจจัง ทุกขัง อนตตา แยกเป็นธาตุเป็นชั้นรัตามความสะอาดและถนัดใจ การพิจารณาอารมณ์ของใจในเบื้องต้น มักประสานกับสิ่งภายนอก เช่น รูปเป็นต้น แยกแยะตลบทบพจนเข้าใจทั้งอารมณ์ว่าเป็นสิ่งที่แฝงหรือแทรกซึมมิใช่อันเดียวกันกับใจ พิจารณาจนเป็นที่เข้าใจในงานของตนโดยถืออายตนะภายนอกกับอายตนะภายในเป็นที่ทำงานทางสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียรไม่ลดละทอดถอย เมื่อพิจารณาจบแล้ว ส่วนที่ปลอมจะหลุดลอยออกไปจากใจ ส่วนที่จริงจะเป็นคู่เคียงของใจ และสนับสนุนใจให้ดำเนินงานด้วยความสะอาดคล่องตัวต่อไป จนถึงจุดหมายปลายทาง ไม่มีอะไรมาเป็นอุปสรรคได้

เมื่อประธานพระโอวาทเกี่ยวกับการรักษาอายตนะสิ้นสุดลง พระทั้งห้าองค์นั้นได้สำเร็จจอร์ตภูมิต่อพระพักตร์ของพระศาสดา สิ้นภาระกังวลกับการระวังรักษาอินทรีย์แบบนักโทษในเรือนจำแต่บัดนั้น พร้อมทั้งการยุติข้อทะเลาะวิวาทกัน ดังนั้นการรักษาคืออินทรีย์เกี่ยวกับอายตนะ ๖ จึงเป็นสิ่งที่รักษายากมากเสมอกัน ไม่มีอะไรยิ่งหย่อนกว่ากัน เพราะเป็นทางผลักดันของกิเลสตัวมหาอำนาจด้วยกัน กิเลสออกทางใดถ้าไม่มีสติระวังตั้งตัว มีปัญญากลับกรองด้วยดีแล้ว ต้องล้มทั้งหงายกันทั้งนั้น ไม่มีใครกล้ามาคุยอวดว่าเก่งกล้าสามารถและบริสุทธิ์พุทธะได้ เพราะการปล่อยตัว ปล่อยใจเลย

ดังนั้น จตุปารีสุทธิศีล จึงเป็นธรรมจำเป็นและสำคัญมากในวงชาวพุทธและนักปฏิบัติ สำหรับผู้เขียนแล้วไม่อาจเอื้อมกับกิเลสทุกชนิดทั้งที่ไม่มีธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือต่อสู้กับมัน หาญสู้ก็จบไม่มีทางชนะมันได้เลย เพราะท่านผู้หลุดพ้นจากกิเลสเป็นบุคคลวิเศษขึ้นมาให้โลกกราบไหว้บูชาเป็นขวัญตาขวัญใจอยู่เวลานี้ ล้วนเป็นผู้เหนียวแน่นแก่นนักรบ จบพรหมจรรย์ด้วยธรรมเหล่านี้ทั้งนั้น

๒. ปาฏิโมกขสังวรศีล สำรวมระวังพร้อมกับการรักษาตนด้วยศีลในพระปาฏิโมกข์ไม่ล่วงเกินฝ่าฝืนสิกขาบทน้อยใหญ่ อันเป็นมรรยาบทและทางดำเนินอันดีงามของนักบวชศีลในพระปาฏิโมกข์มี ๒๒๗ ข้อ อนุบัญญัติที่ทรงบัญญัติในลำดับต่อๆ มามีมาก ถ้าเทียบแล้ว ที่มาในพระปาฏิโมกข์มีเพียงนิดเดียว ที่มานอกปาฏิโมกข์มีมากมายหลายร้อยหลายพันข้อ ผู้เป็นลูกศิษย์ที่ดีเดินตามครูคือศาสดา ย่อมเคารพในศีลอันเป็นฝ่ายพระวินัยซึ่งเป็นองค์แทนศาสดา

๓. อาชีวปารีสุทธิศีล เลี้ยงชีพแบบพระ แบบลูกศิษย์พระตถาคต เช่น เทียวบิณฑบาตด้วยกำลังปลีแข้งมาบริโภคน้ำมัน ไม่แสวงหาด้วยกลมารยาปลิ้นปล้อนหลอกลวงปัจจัยสี่ได้มาด้วยความบริสุทธิ์ ผู้ให้ก็ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ผู้รับก็รับด้วยความบริสุทธิ์ในการแสวงหา และการรับไม่มีเล่ห์กลแฝงอยู่แบบโลกที่เป็นกัน แสวงหาแบบพระ ฉันทแบบพระ อยู่แบบพระ ใช้สอยปัจจัยสี่แบบพระล้วนๆ ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อคะนอง ตั้งอยู่ในธรรม

สันโดษ มักน้อย อันเป็นพื้นฐานของความเป็นอยู่และการดำเนินของพระผู้มีอาชีวนิวิธานศีลเป็นเครื่องประดับเพศ จะอดหรืออิมกัฏจาในเพศ ไม่ข้ามเขตข้ามแดนแห่งความสวยงามของพระ ธรรมข้อนี้เป็นเครื่องประดับปากประดับท้องและประดับเพศของพระให้สวยงามไม่มีวันจืดจางตลอดอวสาน

๔. ปัจจัยสันนิสิตศีล ล้ารวมระวังเพื่อความบริสุทธิ์ในปัจจัยสี่ที่ตนอาศัย ไมโลเลในอาหารปัจจัยต่างๆ อันเป็นทางไหลมาแห่งมลทินความไม่ดีทั้งหลาย ปัจจัยเครื่องอาศัยของสมณะนั้นมี ๔ คือ จีวรเครื่องนุ่งห่มตามเพศของพระ มีขนาดความสั้นยาวพอดีกับเจ้าตัวผู้ครอง สีย้อมด้วยน้ำฝาด ที่ท่านเรียกว่า ผ้ากาสาวะ ผ้าที่ย้อมด้วยน้ำฝาด ที่ต้องมีประจำองค์พระขาดไม่ได้มีอยู่ ๓ ผืน คือ จีวร สังฆาฏิ อันตราวาสก-ผ้าห่ม นอกนั้นก็ผ้าอังสะ ผ้าอาบน้ำฝน และผ้าบริขารเครื่องใช้สอยเล็กๆ น้อยๆ บิณฑบาต คือก้อนข้าว คืออาหารพื้นทีโลกอาศัยรับประทานกันเป็นอาชีพนตลอดมา อาหารหวานคาวที่ไม่ผิดพระวินัย จัดเข้าในบิณฑบาตด้วยกัน ที่พระผู้บวชแล้วต้องอาศัยเช่นโลกทั่วไป

เสนาสนะ ที่อยู่อาศัยหลับนอนและบำเพ็ญสมณธรรมตามอิริยาบถอัยยาศัยของผู้ไม่เคลื่อนกล่นวุ่นวาย เช่น รุกขมูลร่มไม้ ตามถ้ำ เจ้ามผา ในป่า ในเขา หลังเขา ไหล่เขา ชายเขา ป่าช้า ป่าชฎและกระต๊อบเล็กๆ พอหมกตัวหลับนอนและบำเพ็ญธรรมในวันคืนหนึ่งๆ เหล่านี้ท่านเรียกว่า เสนาสนะ คือที่อยู่อาศัยอันเหมาะสมสำหรับพระผู้บวชและปฏิบัติเพื่ออรรถเพื่อธรรม เพื่อมรรคผลนิพพาน เพื่อความหลุดพ้นจริง ๆ เสนาสนะเหล่านี้เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการอยู่บำเพ็ญได้เป็นอย่างดี ถ้านำออกประกวดตั้งโลกเขาประกวดวัดตฤต่างๆ กัน โดยพระพุทธรเจ้าทรงนำออกประกวดด้วยพระองค์เอง มีใช้คลังกิเลสนำออกประกวด ก็น่าจะได้คะแนนนำตามหลักศาสนธรรม มีน่าเป็นชนิดทรูๆ หราๆ แน่นหนามั่นคงสวยงาม หลายชั้นหลายเชิงหลายห้องหลายหับราคาแพงๆ จะเป็นคะแนนนำ เสนาสนะที่เป็นคะแนนนำในครั้งพุทธกาลท่านนิยมและสนใจกันมาอย่างนั้น นับแต่พระบรมศาสดาเป็นลำดับมาถึงสาวกทั้งหลาย มิได้ก้าวก่ายกันถึงกับประกาศไว้ในธรรมทั้งหลายอย่างเปิดเผย กุลบุตรทั้งหลายได้อ่านได้ศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามสืบทอดกันมาจนถึงสมัยปัจจุบันนี้

ส่วนมากต่อมาก สรรณะของโลกชาวพุทธเรา ท่านมักอุปบัติขึ้นตามเสนาสนะอันอุดมสมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติ ที่ส่งเสริมอรรถธรรมโดยถ่ายเดียวดังกล่าวนี้นั้น แทบทั้งนั้น เพราะเป็นสถานที่ให้ความสะดวกแก่การอยู่ การบำเพ็ญ การพักผ่อนหลับนอนตามอัยยาศัยของผู้เห็นภัยในวัฏสงสารด้วยใจจริง พุทธะ ธรรมะ สังฆะ มักเกิดขึ้นในที่เหล่านั้นและเกิดได้ง่ายกว่าที่เคลื่อนกล่นวุ่นวาย ซึ่งร้อยทั้งร้อยมักเป็นที่เพาะและบำรุงส่งเสริมกิเลสวัฏฏ์ เพื่อ

กรรมวิญญู วิปากวิญญู เป็นกงล้อกงจักรหมุนไปเวียนมาเป็นวงกลมหาทางออกไม่ได้ ราวกับมดแดงได้ขบดั่งจะนั้น

สรุปความแล้ว เสนาสนะตั้งที่ธรรมแสดงไว้แล้วมี รุกขมูลเสนาสน์ เป็นต้น เหล่านั้นแลเป็นเสนาสนะที่ทันสมัยและหนุนความเพียรเพื่อขับไล่อกิเลส ให้จันทรอกจันมุข และพังทลายออกจากใจได้ไม่เนิ่นนาน ดังนั้นผู้ที่เริ่มบวชใหม่ พระอุปัชฌาย์จำต้องบอกสอนเสนาสนะที่เหมาะสมทันสมัยให้ทุก ๆ รูปเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ไม่มีคำว่า รุกขมูลเสนาสน์ จะล้าสมัย ถ้าไม่ใช่ตัวผู้บวชถูกกิเลสจุกจุกบิบบังคับให้ล้าสมัยในธรรมเหล่านี้เสียเอง จึงไม่มีที่คัดค้านสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้วได้เรื่อยมา เพราะผู้มุ่งรู้เห็นธรรมภายในใจด้วยการปฏิบัติจิตตภาวนาตามทางศาสดาทรงดำเนินและสอนไว้ กับความรักชอบ รุกขมูล รมไม้ ในถ้ำ เงื่อมผา ป่าช้า ป่าชฎ ย่อมกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะเป็นสถานที่เหมาะสมและสนับสนุนทางความเพียรได้ดีกว่าที่ทั้งหลาย แม้โลกนิยมว่า ดีมีราคามาก เช่น ที่ย่านชุมนุมชน ที่สร้างตลาดร้านค้า ทำเลดี ๆ ราคาแพง ๆ

เนื่องจากธรรมและผู้แสวงธรรมไม่เหมือนโลกแม้อยู่ด้วยกัน เพราะความรู้ความเห็น ความคิดอ่านไตร่ตรองต่างกัน การอยู่และการเสาะแสวงจึงต่างกัน ฉะนั้น สถานที่ธรรมนิยมดังกล่าวจึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการบำเพ็ญธรรมอยู่โดยสม่าเสมอ ไม่มีคำว่า ครีล้าสมัย แต่เป็นชัยสมรภูมิที่ทันกับการต่อกรกับกิเลสประเภทต่าง ๆ เสมอไปตราบเท่าฟ้าดินสลาย (ศาสนธรรมหมดจากความนับถือของหมู่ชน) นั้นแล

คิลานเภสัช คือยาแก้โรคร้ายต่าง ๆ ที่ควรนำมาเยียวรักษาเช่นโลกทั้งหลาย เพราะธาตุขันธ์ของนักบวชกับธาตุขันธ์ของโลกทั่วไปย่อมเหมือน ๆ กันในความเป็นอยู่และการรักษาด้วยอาหารและหยูกยาต่าง ๆ แต่ครั้งพุทธกาลรู้สึกจะมีหยูกยาน้อยผิดกับสมัยนี้ อยู่มาก แม้โรคก็น่าจะไม่พิสดารเหนือเมฆดังสมัยนี้ เพราะยังขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศและสิ่งแวดล้อมตลอดเครื่องส่งเสริมอยู่บ้าง ในอนุศาสน์จึงมีเพียงฉันทาองด้วยน้ำปัสสาวะ หรือสมุนไพบบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่มากจนกลายเป็นสินค้าล้นตลาดดังสมัยปัจจุบันนี้ สมัยนี้ คนก็มาก โรคก็มาก หมอก็มาก ยา也多 คนล้มตายเพราะโรคชนิดต่าง ๆ ที่ยาและหมอตามไม่ทันก็มาก สมัยก่อน ๆ คนมีน้อย โรคมีน้อย หยูกยาก็มีน้อย การตายเพราะโรคพิสดารเกินคาดก็มีน้อย ใคร ๆ จึงไม่กระตือรือร้นกับหยูกยาและหมอเหมือนสมัยปัจจุบัน

พระครั้งพุทธกาลตามตำราที่จารึกไว้ ท่านไม่ค่อยแสดงความกังวลและหนักใจกับโรคร้ายไข้เจ็บอะไรมากนัก คำว่านายาติดตัวนั้นน่าจะไม่มี ถ้าจะมีก็เพียงมะขามป้อม สมอ เพื่อแก้ความอ่อนเพลียเป็นบางเวลาของธาตุขันธ์เท่านั้น แต่สิ่งที่ท่านถือเป็นข้อหนักแน่นกว่าสิ่งใดนั้น น่าจะได้แก่มรรคผลนิพพาน จิตท่านหมุนไปทางด้านอรรถด้านธรรมเพื่อความหลุดพ้นมากกว่าจะหมุนมาหาความกลัวโรคร้ายไข้เจ็บ ความล้มความตายและหยูกยา

ความกลัวตายมีน้อย แต่ความกลัวจะไม่หลุดพ้นจากกิเลสแกลงทุกขนั้นมียาก วันคืน และอิริยาบถหนึ่ง ๆ จิตท่านหมุ่นอยู่กับธรรมทั้งหลาย คือ ศรัทธาธรรม วิริยธรรม สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ตลอดเวลา

หากเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ขึ้นมา ท่านมักพิจารณาลงในสังขารธรรม กลายเป็นเรื่องเยี่ยวยาทั้งโรค ฆ่าทั้งกิเลสไปในขณะเดียวกัน ไม่อ่อนเปียกเรียกหาและหอมมาเป็นคู่ชีวิต จิตใจคู่พึงเป็นพึ่งตายจนเกินกว่าความพอดีของพระผู้เชื่อธรรม เชื่อกรรมและเชื่อสังขารธรรม ซึ่งเป็นของจริงอันตายตัว เวลาปกติท่านก็สงบงามตา เวลาเจ็บไข้ได้ทุกข์ท่านก็ไม่แสดงอาการทรมานทรมายระส่ำระสายทั้งเนื้อทั้งตัว ทั้งกิริยามรรยาทอันดีงามของสมณะ มีสติประกอบด้วยไม่วอกแวกเหวี่ยงเหวียง ไม่ลืมนอรรถลัทธิธรรมประจำใจ

แม้พระรัตนตรัยในสมัยปัจจุบัน ท่านก็ปฏิบัติต่อตัวท่านเองในเวลาเจ็บไข้ได้ทุกข์ต่างๆ เช่นเดียวกับพระที่กล่าวมาในครั้งพุทธกาล ท่านไม่วิตกกังวลกับไข้ว่าจะหายหรือไม่หาย จะเป็นหรือจะตาย มากไปกว่าการพิจารณาเป็นสังขารธรรม เพื่อรู้เท่าทันกายและทุกขเวทนา สัญญา สังขารอันเป็นเครื่องหลอกจิตในเวลานั้น ซึ่งเป็นการทำลายกิเลสไปในขณะเดียวกัน การที่โรคจะหายหรือไม่นั้น ท่านมอบไว้กับความจริงของโรคของทุกข์ที่ปรากฏอยู่ในเวลานั้น แต่กลมารยาของใจอันถูกผลักดันออกมาจากกำลังของกิเลสนั้น ท่านถือเป็นเรื่องสำคัญมาก สติปัญญาต้องจดจ่อต่อเนื่องกันกับทุกข์กับกายและกับใจที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อความรู้แจ้งเห็นชัดตามความจริงที่มีอยู่ แสดงอยู่ด้วยปัญญา และปล่อยวางกันตามลำดับที่สติปัญญาหยั่งทราบความจริง

การรักษาด้วยยาท่านก็รักษา การรักษาด้วยธรรมโอสธท่านก็รักษา ซึ่งเป็นการเช่นฆ่ากิเลสไปในขณะเดียวกัน ท่านไม่นั่งนอนเฝ้าทุกข์ให้หายด้วยยาอย่างเดียวด้วยใจอ่อนเปียกเรียกหาแต่คนมาช่วยแบบนั้น แต่ท่านเรียกหา ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา มาช่วยบำบัดรักษาไข้และฆ่ากิเลสด้วยในประโยคแห่งความเพียรอันเดียวกัน ผลที่ได้รับโรคที่ทราบว่าเป็นโรค เกิดในกายแต่ไม่อาจเสียดแทงจิตใจท่านได้ ใจก็อาจหาญเชื่อต่อสังขารธรรมประจักษ์ตัว สติปัญญาที่คล่องตัวไม่กลัวทุกข์ ไม่กลัวตาย อยู่อย่างสบายหายห่วง นี่คือการรักษาโรคด้วยธรรมโอสธของพระรัตนตรัยในสมัยปัจจุบัน ซึ่งท่านทำกันเป็นประจำในวงสังขารธรรม

(จบจดดูปาริสุทธิศีล)

หลวงปู่ขาวท่านมีลูกศิษย์มากมาย ทั้งพระเถรและฆราวาสจากภาคต่างๆ ของเมืองไทย มาศึกษาอบรมศีลธรรมกับท่านเสมอมิได้ขาด แต่เมื่อชราภาพลงท่านพยายามรักษาความสงบเฉพาะองค์ท่านมากกว่าปกติที่เคยเป็นมา เพื่อวิบากขั้นธจะได้อิสสร่วมกันไป

เท่าที่ควร และเพื่อทำประโยชน์แก่โลกที่ควรได้รับซึ่งมีอยู่มากมาย ปกติหลังจากฉันเสร็จแล้วท่านเริ่มเข้าทางจงกรมทำความเพียรราวหนึ่งถึงสองชั่วโมง แล้วออกจากทางจงกรมเข้าห้องพักและทำภาวนาต่อไปจนถึงบ่ายสองโมง ถ้าไม่มีธุระอื่นๆ ก็เข้าทางจงกรมทำความเพียรต่อไปจนถึงเวลาปิดกวาดลานวัดท่านถึงจะออกมาจากที่ทำความเพียร หลังจากสร้งน้ำเสร็จก็เข้าทางจงกรมและเดินจงกรมทำความเพียรต่อไปถึงสี่หรือห้าทุ่มจึงหยุด แล้วเข้าที่สวดมนต์ภาวนาต่อไป จนถึงเวลาจำวัดแล้วพักผ่อนร่างกาย ราวสามนาฬิกา คือเก้าทุ่มเป็นเวลาตื่นจากจำวัด และทำความเพียรต่อไปจนถึงเวลาโคจรบิณฑบาต จึงออกบิณฑบาตมาฉันเพื่อบำบัดกายตามวิบากที่ยังครองอยู่

นี่เป็นกิจวัตรประจำวันที่ท่านจำต้องทำให้ขาดได้ นอกจากมีธุระจำเป็นอย่างอื่น เช่น ถูกนิมนต์ไปในที่ต่างๆ ก็มีขาดไปบ้าง ท่านผู้มีคุณธรรมสูงขนาดนี้แล้ว ท่านไม่หวังความสุขรื่นเริงจากอะไรยิ่งกว่าความสุขรื่นเริงในธรรมภายในใจโดยเฉพาะ ท่านมีความเป็นอยู่อันสมบูรณ์ด้วยธรรมภายใน อยู่ในท่าอิริยาบถใดใจก็มีความสุขเสมอตัว ไม่เจริญขึ้นและเสื่อมลง อันเป็นลักษณะของโลกที่มีความเจริญกับความเสื่อมเป็นของคู่กัน ทั้งนี้เพราะท่านมีใจดวงเดียวที่บริสุทธิ์ที่สุดส่วน มีธรรมแห่งเดียวเป็นเอกภาพ ไม่มีสองกับอะไร พอจะเป็นคู่แข่งดีแข่งเด่น จึงเป็นความสงบสุขที่หาอะไรเปรียบมิได้

จิตที่มีความบริสุทธิ์เต็มภูมิ เป็นจิตที่มีความสงบสุขอย่างพอดี ไม่ต้องการอะไรมาเพิ่มเติมส่งเสริมให้เป็นความกระเพื่อมกังวลเปล่าๆ ไม่เกิดประโยชน์แก่จิตดวงนั้นเลย แม้แต่น้อย ท่านที่ครองจิตดวงนี้จึงชอบอยู่คนเดียวไม่ชอบความเคลื่อนไหวคล่องตัว เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องรบกวนความสงบสุขในหลักธรรมชาติ ที่เป็นอยู่อย่างพอดี ให้กระเพื่อมรับทราบทางทวารต่างๆ ท่านจึงชอบปลีกเร้นอยู่ตามอหฺยาศัยซึ่งเป็นการเหมาะสมกับจริตนิสัยที่สุด แต่ผู้ไม่เข้าใจตามความจริงของท่านก็มักคิดไปต่างๆ ว่าท่านไม่ต้อนรับแขกบ้าง ท่านรังเกียจผู้คนบ้าง ท่านหลบหลีกเอาตัวรอดแต่ผู้เดียว ไม่สนใจอบรมสั่งสอนประชาชนบ้าง ความจริงก็เป็นดังที่เรียนมานั่นเอง

การอบรมสั่งสอนคนจะหาใครที่อบรมด้วยความบริสุทธิ์ใจ และเต็มไปด้วยความเมตตา ไม่สนใจกับอามิสหรือสิ่งตอบแทนใดๆ เหมือนท่านรู้อีกจะหายากมาก เพราะการอบรมสั่งสอนคนทุกชั้นทุกเพศทุกวัย ท่านสอนด้วยความรู้จริงเห็นจริงจริงๆ และมุ่งประโยชน์แก่ผู้รับด้วยความเมตตาหาที่ตำหนิไม่ได้ นอกจากที่ไปรบกวนท่านแบบนอกถ่วงนอกทางจึงไม่อาจต้อนรับและสั่งสอนได้ทุกสายไป เพราะสวดวิสัยของพระจะทำไปนอกถ่วงนอกทางตามคำขอร้องเสียทุกอย่างของผู้ไม่มีขอบเขตความพอดี ท่านเองก็พลอยได้รับความลำบากและเสียหายไปด้วยที่น่าสงสาร

เวลาท่านยังมีชีวิตอยู่ได้ให้ความเมตตาอบอุ่นแก่พระเณรจำนวนมาก ตลอดประชาชนในภาคต่างๆ แห่งประเทศไทย พวกเราไปกราบไหว้บูชาฟังการอบรมกับท่านเสมอมิได้ขาด ทางวัดเห็นความลำบากในองค์ท่านเพราะเข้าวัยชราแล้ว จำต้องจัดให้มีกาลเวลาที่ควรเข้ากราบเยี่ยมรับการอบรม และเวลาพักผ่อนพอสมควรเพื่อทำประโยชน์แก่โลกไปนาน ไม่หักขาดสะบั้นลงในระหว่างที่อายุยังไม่ถึงกาลที่ควรจะเป็น

โดยมากการต้อนรับขับสู้กันระหว่างพระผู้เป็นครูอาจารย์ กับประชาชนจำนวนมากที่มาจากที่ต่างๆ ประกอบนานาจิตตังด้วยแล้ว พระอาจารย์องค์นั้นๆ มักจะเป็นฝ่ายบอบช้ำอยู่เสมอทุกเวลาเวลาที่ที่มีผู้ไปเกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนมากก็หวังให้ได้อย่างใจของตัว ไม่คำนึงถึงความลำบากและหน้าที่การงานของท่านที่ทำประจำวันเวลาบ้างเลย จึงมักถูกรบกวนยิ่งกว่าน้ำบึงน้ำบ่อเสียอีก หากไม่สนใจหวังบ้างก็ทำให้เกิดความชุนมัวภายในว่า ท่านรังเกียจถือตัวไม่ให้การต้อนรับขับสู้ สมกับเพศที่บวชมาเพื่อชำระกิเลสประเภทถือตัวและขัดใจคน

นอกจากนั้นก็ตั้งข้อรังเกียจขึ้นภายในและระบายออกในที่ต่างๆ อันเป็นทางให้เกิดความเสื่อมเสียตามๆ กันมาไม่มีสิ้นสุด พระที่ควรเคารพเลื่อมใสและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน ก็อาจกลายเป็นพระที่มีคติติดตัวโดยไม่มีศาลใดกล้าตัดสินลงได้ ความจริงพระบวชมาก็เพื่อทำประโยชน์แก่ตนและแก่โลกเต็มความสามารถไม่นั่งนอนใจ เวลาหนึ่งทำงานอย่างหนึ่ง อีกเวลาหนึ่งทำงานอย่างหนึ่ง ไม่ค่อยมีเวลาว่างในวันคืนหนึ่งๆ ทั้งจะเจียดเวลาไว้สำหรับโลก ทั้งจะเจียดไว้สำหรับพระเณรในปกครองและทั่วไปที่มาเกี่ยวข้อง ทั้งจะเจียดไว้สำหรับธาตุขันธ์และจิตใจให้จริงไปนานเพื่อทำประโยชน์แก่โลกสืบไป วันคืนหนึ่งๆ ภายกับใจหมუნตัวเป็นงจักร ไม่มีเวลาพักผ่อนหย่อนกายหย่อนใจบ้างเลย

คิดดูแล้วแม้แต่เครื่องใช้สอยต่างๆ เช่นรถยนต์เป็นต้น ยังมีเวลาพักผ่อนหรือเข้าโรงซ่อมแก้ไขส่วนบกพร่องให้สมบูรณ์เพื่อทำประโยชน์ต่อไป ไม่เช่นนั้นก็ฉิบหายบรรลัยไปในไม่ช้า พระก็มีใช้พระอิฐพระปูนที่ต้องถูกโยนขึ้นบนตึกนั้นร้านนี้ เพื่อการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนต่างๆ สุดแต่นายช่างเห็นสมควรจะโยนขึ้น ณ ที่แห่งใด เมื่อเป็นเช่นนี้จำต้องมีเมื่อยทิวอ่อนเพลียและมีการพักผ่อนหย่อนภาวะที่ตึงเครียดมาตลอดเวลา พอได้มีเวลาเบากายสบายจิตบ้าง

โดยมากญาติโยมเข้าหาพระ มักจะนำนิสัยและอารมณ์ตามชอบใจเข้าไปทับถมรบกวนพระให้ท่านอนุโลมทำตาม โดยมีได้คิดคำนึงว่าผิดหรือถูกประการใด เพราะนิสัยเดิมมิได้เคยสนใจในเหตุผลผิดถูกตีชั่วเท่าที่ควรมาก่อน เมื่อเกิดความต้องการประสงค์ในแง่ใดและจะให้ท่านช่วยเหลือในแง่ใด จึงไม่ค่อยคิดนึกว่าพระกับฆราวาสมีจารีตประเพณีต่างกัน คือพระท่านมีหลักธรรมวินัยเป็นเครื่องประพฤติดำเนิน จารีตประเพณีของพระก็

คือพระธรรมวินัยเป็นเครื่องแสดงออก ซึ่งจำต้องคำนึงความผิดถูกชั่วดีอยู่ตลอดเวลา ว่าสิ่งนี้ควรหรือไม่ควรเป็นต้น

ส่วนฆราวาสไม่ค่อยมีธรรมวินัยประจำตัวเป็นหลักปฏิบัติ โดยมากจึงมักถือความชอบเป็นความประพฤติ เมื่อนำเข้าไปเกี่ยวข้องกับพระ ฝ่ายพระจึงมักถูกรบกวนและทำลายโดยไม่มีเจตนา หรือถูกทำลายทางอ้อมอยู่เสมอ เช่นไปขอให้ท่านบอกเบอร์ซึ่งเป็น การขัดต่อพระธรรมวินัยของพระ ไปขอให้ท่านทำเสน่ห์ยาแฝดอันเป็นการทำให้หญิงกับชายรักชอบกัน ไปขอให้ท่านบอกฤกษ์ยามดีเพื่อโชคลาภร่ำรวย หรือเพื่ออะไรร้อยแปดพรรณมาไม่จบ ให้ท่านดูดวงชะตาราசி ทำนายทายทัก ให้ท่านบอกคาถาอาคมเพื่ออยู่ยงคงกระพันชาตรี ยิงฟันไม่ออก แทะไม่เข้า ทูบตีไม่แตก ไปขอให้ท่านรดน้ำมนต์เพื่อสะเดาะเคราะห์เชิญเวรภัยร้ายดีต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งเป็นการขัดต่อจารีตประเพณีคือพระธรรมวินัยของพระที่จะอนุโลมได้ ยิ่งครูอาจารย์ที่ประชาชนเคารพนับถือ ก็ยิ่งได้รับความกระทบกระเทือนด้วยเรื่องดังกล่าวและเรื่องอื่นๆ ในทำนองเดียวกันมากมาย จนไม่อาจพรรณนาได้ในวันหนึ่งๆ

เฉพาะพระธุดงค์ที่ท่านมุ่งอรรถมุ่งธรรมมุ่งความหลุดพ้น ในสายท่านอาจารย์มั่น ท่านมิได้สนใจกับสิ่งพริศพจน์ ท่านถือว่าเป็นข้าศึกต่อการดำเนินโดยชอบธรรม และเป็นการส่งเสริมคนให้หลงผิดมากขึ้น นักเข้าอาจเป็นการทำลายพระและพระศาสนาอย่างออกหน้าออกตาก็คงได้ เช่น เขาให้นามว่าพระบัตริพระเบอร์ ศาสนาบัตรเบอร์ พระเสน่ห์ยาแฝด ศาสนาเสน่ห์ยาแฝด เป็นต้น ซึ่งทำให้พระและศานนามัวหมองและเสื่อมคุณภาพลงโดยลำดับอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ที่ผลนั้นสืบเนื่องมาจากการกระทำดังกล่าว

การกล่าวทั้งนี้มีได้คิดตำหนิต่านสาธุชนทั่วๆ ไป และมีได้คิดตำหนิต่านผู้เข้าหาพระโดยชอบธรรม เป็นเพียงเรียนเผด็จเพื่อทราบวิธีปฏิบัติต่อกัน ระหว่างพระกับประชาชนซึ่งแยกกันไม่ออกแต่ไหนแต่ไรมา จะได้ปฏิบัติต่อกันโดยสะดวกราบรื่น สมกับต่างฝ่ายต่างหวังดีและพึงเป็นพึ่งตายกันตลอดมา และต่างฝ่ายต่างหวังเชิดชูพระศาสนาด้วยกัน

ปีพรรษาที่ ๔๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๐ หลวงปู่ป่วยหนัก

เริ่มแต่วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๑๐ หลวงปู่เริ่มป่วย ขึ้นเริ่มแรกก็เป็นไข้หวัด แต่อาการของหวัดนั้นผันแปรไปในแง่ต่างๆ ที่จะยังโรคอื่นๆ ให้แทรกซ้อนและกำเริบรุนแรงไปตามๆ กัน นักเข้าจนฉันไม่ได้ เริ่มแรกเป็นไข้หวัดใหญ่ที่ยังไม่แปรเป็นโรคอื่นๆ หลายชนิดในธาตุชั้นนั้น ท่านยังอุตสาหง์ลงไปฉันจึงหันร่วมพระเณรในวัดที่หน้าถ้ำกลองเพลได้ตามปกติ ในสายตาคนภายนอกก็อาจคิดว่าท่านมิได้เป็นอะไร นอกจากโรคชรา

ประจำคนแก่อายุเดียวเท่านั้น แต่เพราะโรคกำเริบแปรเป็นอย่างอื่นไปไม่มีสิ้นสุด กำลัง ชาติชั้นรักร์ทรุดลงทุกวันเวลา จนไม่สามารถไปฉันทร่วมหมู่คณะที่ถ้าได้ ท่านยังยอมอดยอม ทนและฝืนฉันทแม้จะได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่กฏีท่านเอง จนฉันทไม่ได้ กำลังอ่อนลงอย่างเห็นได้ ชัด การพลิกเพลงอวยวะจำต้องมีพระณรคอยดูแลอุปฐากตลอดเวลา

ข่าวคราวความไม่สบายของหลวงปู่กระจายไปถึงไหน คลื่นมนุษย์ ประชาชน พระ ณร มาถึงนั้นอย่างรวดเร็ว เพราะต่างคนต่างมีจิตใจใฝ่ฝืนยึดมั่นในองค์ท่านเป็นที่ฝาก เป็นฝากตายภายในใจอย่างแนบสนิทอยู่แล้ว เมื่อทราบข่าวว่าท่านไม่สบายก็จำต้องสะเทือน ใจอย่างหนัก รวกับฟ้าดินถล่ม ชั่วหัวใจจะขาดหายไปจากร่างในเวลานั้นจนได้ นับแต่ ขาวนั้นผ่านเข้าความรู้สึก ต่างก็หลั่งไหลมาทุกทิศทุกทาง ทั้งประชาชนทั้งพระณรจากทิศ ต่าง ๆ ทั้งใกล้และไกลต่างหลั่งไหลมาเยี่ยมอาการของท่าน ด้วยความกระหายอยากพบ อยากเห็นอยากกราบไหว้บูชาเป็นขวัญตาขวัญใจในขณะที่เข้ามากราบไหว้ท่าน

วัดถ้ำกลองเพลในช่วงที่ท่านป่วยนั้น จึงเป็นเหมือนมิงานในวัด แออัดไปด้วยผู้คน หลึงชาย พระณรแลฆราวาสที่มาจากที่ต่างๆ จนทางวัดไม่อาจรับรองได้ทั่วถึง ทั้งที่พัก หลับนอน อาหารการบริโภค ต่างให้ช่วยตัวเองบ้าง ช่วยกันเองบ้างในเวลาขาดแคลน จำเป็น เพราะวัดก็เป็นสถานที่อยู่ของนักบวชผู้ขอทานชาวบ้านมาฉันท มิใช่สถานที่อยู่ของ มหาเศรษฐีซึ่งต่างก็ทราบกันอยู่แล้ว แต่ก็ดีอย่างหนึ่งที่วัดถ้ำกลองเพล มีบริเวณอัน กว้างขวางและเต็มไปด้วยป่าด้วยเขา ร่มไม้ เงื่อมผาต่างๆ การพักอยู่หลับนอนจึงสะดวก โดยยึดเอาป่าเขาร่มไม้ในบริเวณวัด เป็นที่พักผ่อนหลับนอนเลยที่เดียวอย่างสบายหายห่วง เป็นความสะดวกทั้งพระณรและประชาชนจำนวนมาก ที่มาพักเยี่ยมอาการท่านชั่วคราว

เฉพาะอาหารการบิณฑบาตสำหรับพระณรและประชาชน แทนที่จะอดอยากขาด แคลนเพราะคนมากด้วยกัน แต่ก็มีอุดมสมบูรณ์แต่ต้นชนปลายที่ท่านป่วย ซึ่งเป็นเวลา ๔ เดือนกว่าไม่บกพร่องขาดเขินเลย นับว่าเป็นเรื่องอัศจรรย์ในบุญวาสนาบารมีของหลวงปู่ ท่านคุ้มครอง แม้ผู้คนพระณรจำนวนมากที่มาละเคล้ากัน ก็เป็นประหนึ่งลูกของพ่อแม่ เดียวกันหรือเป็นเหมือนอวยวะอันเดียวกัน อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ไม่มีอธิกรณ์หรือ เรื่องราวใดๆ เกิดขึ้นเลย ต่างมีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส พบปะทักทายกันอย่างนุ่มนวล อ่อนหวาน รวกับเคยพบเห็นและสนิทสนมกันมาเป็นเวลานานปี เริ่มแรกที่ท่านป่วยทาง วัดและครูอาจารย์ทั้งหลายปรึกษากันไว้เกี่ยวกับผู้คนพระณรมามาก อาจเกิดความไม่สงบ ขึ้นได้ พร้อมกับความเข้มงวดกวดขันพระณรที่ก้าวเข้ามาในวัด เพื่อรักษาความสงบใน หมู่คณะที่เข้าเกี่ยวข้องกันไว้ไม่ประมาท เรื่องราวก็ผ่านไปด้วยความสงบราบรื่นดั่งตามทุก ประการ นำอนุโมทนาอย่างยิ่ง ไม่น่าจะหลงลืมได้ล่องคอในชีวิตของผู้เขียนและท่านผู้เคยได้ พบเห็นเหตุการณ์นี้ด้วยกัน

หลวงปู่ฉันไม่ได้และทรุดลงโดยลำดับ ประชาชนพระเถรยิ่งลี้ภัยไหลมาทุกทิศทุกทาง ระยะที่ท่านป่วยนับแต่เริ่มต้นป่วยหนัก ผู้เขียน (หลวงตาบัว) ก็มาอยู่กับท่านเป็นประจำ หลายวันจะกลับไปค้างวัดสักคืนสองคืนก็ต้องรีบกลับมา ทั้งนี้เพราะเป็นห่วงท่านมากและเพื่อความสงบเรียบร้อยในด้านอื่นๆ แต่ก็เดชะบารมีของหลวงปู่ท่านคุ้มครองรักษา สถานการณ์ทุกด้านสงบเรียบร้อยดี สำหรับอาการของท่านเมื่อขบขันอะไรไม่ได้ ธาตุชั้นธัญก็ยิ่งทรุดลงอย่างเห็นได้ชัดในสายตาทั่วๆ ไป

เมื่อเรียนถามถึงความเป็นอยู่และการจากไป ท่านให้เหตุผลอย่างจับใจไพเราะมากว่า จะมีอะไรในธาตุชั้นธัญนี้ จะไปเมื่อไรก็ได้วิตถุวิจารณ์อาลัยเสียตายมันนี่ เพราะก็เห็นแต่ ดิน น้ำ ลม ไฟ อันเป็นส่วนผสมของธาตุรวมตัวกันอยู่เท่านั้น ถ้าผู้รู้คือใจไปปราศเสียเมื่อไร เมื่อนั้นมันก็กระจายลงไปสู่ธาตุเดิมของตนทันทีไม่รอฟังเสียงใครๆ ทั้งสิ้นเลยแหละ ถ้าไม่คิดเกี่ยวข้องกับหมู่คณะและประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียรวมอยู่ด้วยแล้ว แม้ชั้นธัญจะแตกไปเดี๋ยวนี้ก็ให้แตกไป เรายังหมดความรู้ความรับผิดชอบลงทันที ไม่มีภาระใดต้องแบกหามอีกแล้ว คำว่า อนาลโย ที่เป็นฉายาของเรามาแต่วันเริ่มบวช จะได้เป็นความจริงตัวจริงขึ้นมาอย่างสมบูรณ์

เวลานี้ที่อนาลโยของเรายังไม่สมบูรณ์ ก็เพราะชั้นธมมุตติชั้นปัญจกขอแบ่งไว้ ต้องรับผิดชอบเขาทุกด้านทุกทาง คือต้องพาอยู่ พากิน พาหลับ พานอน พาขับ พาถ่าย พาเปลี่ยนอิริยาบถท่านนั้นท่านนี้ไม่ได้หยุดหย่อนผ่อนคลายเป็นบ้างเลย ราวกับพัดลมหมุนตัวๆ อยู่ท่านองนั้น ขึ้นชื่อว่าสมมุติๆ มันมีความสงบนิ่งอยู่เป็นปกติสุขได้เมื่อไร ต้องหมุนของมันอยู่ท่านองนั้น ข้างนอกก็หมุน ข้างในก็หมุน แม้ชั้นธัญทำในร่างกายของเราก็หมุน มันอยู่สงบสุขไม่ได้ จะไปหวังเอาความสุขความสบายจากมันซึ่งเป็นตัวหมุนตัวๆ อยู่นี้ได้ อย่างไร ถ้าใครจะหวังเอาความสุขความสบายจากชั้นธัญอันเป็นบ่อแห่งความทุกข์ความกังวลนี้ ผู้นั้นก็คือผู้พลาดหวังตลอดไป จะไม่มีชั้นธัญใดมาสนองตอบความสมหวังนั้นเลย

ผมเองก็ครองชั้นธัญนี้แบกชั้นธัญนี้มาร่วมเข้าแปดสิบปีแล้ว ก็ไม่เห็นได้สิ่งพึงใจสนองตอบจากชั้นธัญนี้ ที่เด่นๆ ก็มีแต่ทุกข์เท่านั้น ทั้งทุกข์ย่อยทุกข์ใหญ่แสดงอยู่ตลอดเวลาที่ว่าได้ ไม่เคยเห็นความสงบสุขของชั้นธัญปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนบ้างเลย เวลาปกติไม่เจ็บไข้ได้ป่วยก็แสดงทุกข์ประจำชั้นธัญขึ้นมาอยู่那儿แล เช่น เจ็บนั้นปวดนี้ตามอวัยวะน้อยใหญ่ ไม่เห็นแสดงความสุขให้เห็นนี่นา ที่ว่ากันว่าสุข ๆ นั้นก็เสกสรรเอาเฉยๆ ด้วยความติดปากติดใจในสุขต่างหาก ความจริงแล้วร่างกายส่วนต่างๆ ไม่เคยแสดงความสุขอย่างเด่นชัดให้เห็น เหมือนแสดงความทุกข์ให้แบกหาม ซึ่งแต่ละครั้งแทบสลบไสลและตายได้ถ้าทุกข์นั้นไม่หยุดการแสดงตัว ใครๆ อย่าไปหลงหลงหลงแล้งในชั้นธัญว่าจะ

เอาสุขมาแจกแบ่งพอให้ตีใจบ้าง นอกจากทุกข์ร้อยแปดคณนาไม่จบสิ้นเท่านั้นที่มันมาท่วม ให้แบกให้หามเรื่อยมา

ผมเองก็ยอมรับว่าแบกชั้นธัมเป็นกองทุกข์นี้มาแปดสิบปีนี่เอง ยังจะให้ทนแบกไปถึงไหนกันอีก พุดจบประโยคแล้วท่านยิ้มนิดๆ ราวกับท่านยิ้มเยาะเย้ยกิเลสและวิบากของกิเลสคือชั้นที่ท่านกำลังครองอยู่ จะให้ผมแบกกองพินกองไฟไปหาอะไร โดยเข้าใจว่าชั้นนี้ จะเอาของอัครรรย์มาหยิบยื่นให้ ผมไม่สงสัยในชั้นนี้ทั้งที่กำลังครองตัวอยู่และสลายจากกันไป ผมเป็นผม ชั้นนี้เป็นชั้น จะให้คว้ายึดมาบวกกันหาอะไร การปล่อยชั้นโดยสิ้นเชิงเท่านั้น อนาลโย จึงสมบูรณ์แบบ

การเมตตาสงสารหมู่เพื่อนและประชาชนนั้น ยอมรับว่าเต็มดวงใจไม่มีบกพร่อง การฝันอยู่ทั้งที่รู้ว่าชั้นนี้เป็นทุกข์ก็ฝันอยู่ เพราะความเล็งประโยชน์แก่ผู้ควรได้รับซึ่งมีอยู่จำนวนมากต่อมากนั้นแล ลำพังตัวผมเองพร้อมเสมอที่จะปล่อย ภารา หเว ปญจกขุณา ที่เคยเป็นบ่อแห่งน้ำตาของสัตว์โลกและของเราผู้เคยหึงหวงมัน เวลานี้เราไม่ห้วงไม่หวง และพร้อมที่จะปล่อยวางลงตามธาตุเดิมของเขา ไม่ขัดไม่ขืนไม่ฝืนความจริง เนื่องจากเคยฝันมาแล้ว เจอแต่ทุกข์จนเข็ดหลาบอย่างถึงใจ มาบัดนี้จึงไม่ฝัน ปล่อยตามคติธรรมตา ซึ่งเป็นทางเดินของธรรมคือความจริงอันตายตัว

ท่านผู้เคยรับผิดชอบกอบกู้ตัวเองมาโดยหลักธรรมชาติ ไม่มีใครบอกไม่มีใครบังคับ แต่ความจำเป็นหากบังคับตัวเองให้จำต้องรับผิดชอบในตัวเองด้วยกันทุกตัวสัตว์ จงอย่าประมาท และจงถือจิตเป็นรากฐานสำคัญพาดำเนินทั้งการอาชีพและการบำเพ็ญความดีทั้งหลาย ตลอดความประพฤติอัธยาศัยการแสดงออกทุกอาการ จงแสดงออกด้วยการรับผิดชอบต่อตัวเอง โดยทำความรู้สึกตัวอยู่เสมอว่า เราเป็นผู้ทำดีทำชั่ว เราเป็นผู้แสดงออกด้วยอาการต่างๆ ซึ่งมีเจ้าของเป็นผู้รับผิดชอบ คือเราเองเป็นผู้คอยรับผลดี-ชั่วของงานนั้นๆ ผลงานนั้นๆ ไม่สูญหายไปไหน จะไหลเข้าสู่ต้นเหตุคือเราซึ่งเป็นผู้ทำ ผู้แสดงออก

คำว่าเราอันเป็นหลักใหญ่ในตัวคนก็คือใจ ใจเป็นของไม่ตายและไม่เคยตายมาแต่กาลไหนๆ นอกจากกระเหเร่รอนไปเกิดในกำเนิดดี-ชั่วต่างๆ ตามอำนาจของวิบากกรรมดีชั่วที่ตนทำไว้พาให้เป็นไปเท่านั้น ยิ่งคำว่าตายแล้วสูญ นั้นไม่มีในใจดวงใดๆ เลยทั้งใจสัตว์ใจบุคคล แม้ใจพระพุทธเจ้าและใจพระอรหันต์ผู้สิ้นกิเลสตัวพาให้เกิด-ตายแล้วก็ไม่สูญ แต่ไม่เที่ยวแสวงหาที่เกิดต่อไปเหมือนใจที่มีกิเลสเป็นเชื้อพาให้เกิด-ตายเท่านั้น เพราะใจนั้นเป็นใจ อนุภาทิสสนิพพานของผู้สิ้นกิเลสโดยสมบูรณ์แล้ว

อันคำว่า ตายแล้วสูญก็ดี คำว่าบาปไม่มีก็ดี คำว่าบุญไม่มีก็ดี คำว่านรกไม่มีก็ดี คำว่าสวรรค์ไม่มีก็ดี คำว่านิพพานไม่มีก็ดี เหล่านี้เป็นหลักวิชาในคัมภีร์ของกิเลสตัวครองไตรภพ มันเรียนจบวิชาเหล่านี้แล้วจึงครองหัวใจสัตว์โลก แม้มันจะโขกจะสับสัตว์โลกลง

หนักเบาอย่างน้อยเพียงไรก็ได้ไม่หวาดหวั่นพรึ่นพริ้ง และสะทกสะท้านต่อผู้ใดว่าจะมาหาญสู้กับมัน เพราะวิชามันดี ทันสมัย สัตว์โลกยอมรับอย่างหมอบราบไม่กล้าฝ่าฝืน ร้อยทั้งร้อย วิชาทุกแขนงจากคัมภีร์กิเลสที่เสียมสอนไว้ ต้องเป็นวิชาลบล้างความจริงของธรรมที่แสดงไว้ทั้งสิ้น เช่น ความจริงแห่งธรรมแสดงไว้ว่า ตายแล้วเกิด วิชาจากคัมภีร์ของกิเลสต้องสอนกลับกันว่า ตายแล้วสูญ เช่น ธรรมว่า บาปมี บุญมี นรกมี สวรรค์มี นิพพานมี วิชาของกิเลสจะปฏิเสธหรือลบล้างทันทีว่า บาปไม่มี บุญไม่มี นรกไม่มี สวรรค์ไม่มี นิพพานไม่มี ดังนี้ ทุกคัมภีร์ไม่ก้าวก่ายกัน

ดังนั้นพวกเราชาวพุทธจำต้องได้พิจารณาเลือกเฟ้นด้วยความละเอียดถี่ถ้วน ไม่งั้นต้องโดนคัมภีร์ของกิเลสจุดลากลงเหวลงบ่อ ลงนรกอเวจี เพราะความหลงเชื่อกลมมันชนิดไม่มีใครช่วยได้ เพราะสายเกินแก้เสียแล้ว การแก้หรือการชำระล้างกิเลสและคัมภีร์ของกิเลสที่ฝังจมอยู่ภายในใจเรา จึงควรแก้ควรล้างด้วยคัมภีร์พุทธธรรมเสียแต่บัดนี้ที่ยังมีชีวิต และเป็นกาลอันควรอยู่ ตายแล้วหมดโอกาสจะทำได้ นอกจากเสวยผลดี-ชั่วที่ตนเคยทำไว้เมื่อคราวเป็นมนุษย์เท่านั้น

คำว่า อตตาทิ อตตโน นาโถ นั้นท่านสอนให้ฟังตัวเอง ไม่ให้หวังพึ่งใครในภพกำเนิดใดทั้งสิ้น ท่านสอนให้ทำความดีเพื่อตัวเองเสียแต่บัดนี้จะอบอุ่นภายในใจทั้งยังมีชีวิตอยู่และเวลาตายไป เนื่องจากความมีคุณธรรมคุ้มครองป้องกันตัว ผิดกับผู้ไม่มีบุญมีธรรมอยู่มากซึ่งไปถือกำเนิดเกิด ณ ที่ใดก็มีแต่กำเนิดที่เกิดที่อยู่อันเป็นพื้นเป็นไฟไปตาม ๆ กันหมด ขึ้นชื่อว่ากิเลสตัวเป็นมารของธรรมแล้ว ต้องเป็นมารของสัตว์โลกไม่มีทางสงสัย การแสดงออกของมันมีแต่การหลอกลวงสัตว์โลกให้เข้าสู่หลุมถ่านเพลิงคือกองทุกข์ ไม่มีประมาณโดยถ่ายเดียว หากที่พอเชื่อถือและยึดเป็นที่อาศัยชั่วคราวก็ไม่ได้ ผลเต็มไปด้วยพื้นด้วยไฟทุกกิ่งทุกแขนง ไม่มีเกาะมีดอนพอให้หายใจด้วยมันได้

ปราชญ์ท่านจึงดำหนิตีเตียนมาตลอดทุกยุคทุกสมัย ไม่เคยยกยอบ้างเลยว่า กิเลสก็ทำให้โลภมึนเขิน กิเลสก็เป็นธรรมให้ความเสมอภาคยุติธรรมแก่โลกเป็นต้น นอกจากกลหลอกลวงเต็มตัวของมันมาทุกยุคทุกสมัย ไม่เคยทิ้งลวดลายแห่งการปลิ้นปล้อนหลอกลวงสัตว์โลกผู้โง่เขลาที่น่าสงสารบ้างเลย สำหรับธรรมมีแต่ความอ่อนโยนเมตตาสงสารกรุณา ช่วยให้สัตว์โลกพ้นจากความโง่เขลาเบาปัญญา ให้พ้นจากความทุกข์ทรมานต่างๆ พยุงส่งเสริมให้บรรเทาเบาบางจากทุกข์ ให้มีความสุขโดยถ่ายเดียว ระหว่างกิเลสกับธรรมต่างกันมากจนหาส่วนเทียบกันไม่ได้ เดินสวนทางกันร้อยเปอร์เซ็นต์ กิเลสหลอกลวงสัตว์ผูกมัดสัตว์ให้จมอยู่ในวัฏทุกข์โดยถ่ายเดียว ส่วนธรรมพยุงส่งเสริมสัตว์ รื้อขนสัตว์ให้ขึ้นจากวัฏทุกข์โดยลำดับ จนถึงวิมุตติหลุดพ้นไปได้โดยสิ้นเชิง ฉะนั้น ระหว่างกิเลสกับธรรมจึงต่างกันมากดังที่กล่าวมาดังนี้

หลวงตาบัว ผู้เขียนกราบเรียนถามความรู้สึกของท่านที่มีต่อชั้นเวลานั้น ท่านเทศน์เสียยกใหญ่ราวกับไม่มีโรคภัยไข้เจ็บอ่อนเพลียในธาตุชั้นบ้างเลย พุดจนผู้ฟังสะดุ้งไปตามๆ กัน ทั้งลุ่มเสียง ทั้งกิริยาการแสดงออก ทั้งความเข้มข้นแห่งธรรมที่หลั่งไหลออกมาจากใจที่บริสุทธิ์ของท่านเวลานั้น ซึ่งไม่มีใครคาดฝันว่าท่านจะสามารถฝืนชั้นแสดงได้อย่างถึงพริกถึงขิงถึงกิเลสถึงธรรมขนาดนั้น ผู้ฟังทั้งหลายต่างยิ้มแย้มแจ่มใสหูตาสว่างไปตามๆ กันในขณะนั้น

ผู้เขียนมีนิสัยไม่พอดี จึงมักไม่มีความอุ่มพวยในธรรมที่ท่านเมตตาอธิบายให้ฟัง ยังอยากฟังให้ยิ่งขึ้นไป แล้วสอดแนบปัญหาธรรมแถมพกถวายท่านตอนท้าย ต่อไปนี้ครูบาอาจารย์จะนับวันหายวันหายคืนไปโดยลำดับ และหายขาดเป็นปกติในธาตุชั้นนี้อาจสงสัยเลย เพราะธรรมที่ครูบาอาจารย์โปรดเมตตาครั้งนี้ เป็นธรรมประเภทเผาเกลี้ยงเตียนโล่งโรคในชั้น โรคต้องแตกกระจายไปหมด ไม่มีโรคชนิดใดจะหาญสู้ธรรมประเภทเผาเกลี้ยงนี้ได้ แม้แต่กิเลสที่เหนียวแน่นกว่าโรคชนิดต่างๆ มันยังต้องพินาศไป เพราะธรรมประเภทนี้สังหารทำลาย

ท่านตอบอย่างน่าฟังและฝังใจไม่มีวันลืมว่า ชั้นนี้เป็นชั้น โรคเป็นโรค กิเลสเป็นกิเลส ธรรมเป็นธรรม มันคนละอย่าง หยูกยาควรแก่การรักษาโรคปราบโรค ธรรมควรแก่การแก้กิเลสปราบกิเลส จะนำมาปราบโรคบางชนิดมันไม่เหมาะสมกัน โรคที่ควรจะหายด้วยธรรมก็มี ที่ไม่อาจหายได้ด้วยธรรมก็มี ผู้ปฏิบัติควรทำความเข้าใจเอาไว้ อย่าให้ความรู้ ความเชื่อ การกระทำเลยเถิดแห่งธรรมคือความพอดี การแสดงวันนี้เราแสดงเป็นธรรมล้วนๆ เพื่อความรื่นเริงในธรรมทั้งหลาย และเพื่อถอดถอนกิเลสในขณะที่ฟัง มิได้เกี่ยวกับชั้นจะหาย โรคจะพินาศดังที่เข้าใจนั้น ชั้นจะหายหรือจะตายไม่สำคัญ แต่สำคัญที่ให้กิเลสตายจากใจเพราะธรรมที่แสดงนี้เผาผลาญ นั่นเป็นความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับพวกเรานักปฏิบัติธรรม

ดังนั้นจงพากันพิจารณาไตร่ตรองด้วยปัญญาในธรรมที่กล่าวมา จะเป็นกำลังใจและส่งเสริมอุปนิสัยปัญญาถอดถอนกิเลสภายในออกได้เป็นวรรคเป็นตอน ครั้งพุทธกาลท่านฟังธรรมด้วย โอปนียโก น้อมธรรมเข้าสู่ตนโดยลำดับที่ได้ยินได้ฟัง ไม่ยอมให้ธรรมนั้นรั่วไหลหลุดลอยผ่านหูผ่านใจไปเปล่าๆ ดังพวกเราส่วนมากฟังกัน ผลคือการแก้การถอดถอนกิเลสในขณะที่ฟังจึงไม่ค่อยปรากฏเท่าที่ควร ดีไม่ดีคอยสังสมกิเลสในขณะที่ฟังยังมีตาชดขึ้น เพียงแต่ไม่สนใจคิดกันจึงไม่ทราบได้ว่า ตนฟังเพื่อธรรมหรือฟังเพื่อกิเลสพอกพูนตัวหัวเราะธรรม

พระพุทธเจ้าแลสาวกท่านเทศน์ เทศน์จากธรรมของจริงภายในพระทัยและใจล้วนๆ มิได้เทศน์จากความจำของสัญญาดังพวกเราเทศน์ ปฏิปทาเครื่องดำเนินทุก

ประเภท ทั้งหยาบ ทั้งกลาง ทั้งละเอียด ท่านบำเพ็ญมาอย่างเต็มกำลังและรู้อย่างเต็ม พระทัยและเต็มหัวใจ ทั้งฝ่ายมรรคเป็นชั้น ๆ ทั้งฝ่ายผลเป็นภูมิ ๆ นับแต่ภูมิต่ำจนถึงภูมิ อันสูงสุดวิมุตติหลุดพ้น ท่านจึงเทศน์อย่างไม่อึดไม่อื่น มีแต่ธรรมบริสุทธิ์ล้วน ๆ หลั่งไหล ออกมาจากกระแสดั่งใจกลมกลืนกันออกมากับกระแสเสียง ผู้ฟังด้วยความสนใจมุ่งต่อ ความจริงล้วน ๆ จึงสามารถตัดดวงเอาธรรมของจริงขึ้นมาอย่างเต็มหัวใจ ไม่ขาดทุนสูญุดอกจากการฟังธรรมแต่ละครั้ง ๆ

กิเลสจะเป็นประเภทใดก็ตาม แม้ฝังลึกลงชั่วหัวใจ เมื่อสติปัญญาธรรมเป็นต้นเขย่า ก่อกวณลานลามอยู่ไม่หยุดยั้ง กิเลสย่อมโยกคลอนถูกถอนขึ้นมาทีละชั้นละอัน สุดทำยใจ ก็เป็นเรือนร้างว่างเปล่าจากกิเลสทั้งปวง กลายเป็นใจที่สมบูรณ์ด้วยธรรมขึ้นมาอย่างไม่คาดฝัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ จงพากันตั้งใจฟัง ตั้งใจปฏิบัติภาวนาให้ถึงใจทุกอย่าง ความจริงใจต่อธรรมเข้าถึงไหน ความโยกคลอนถอนตัวของกิเลสจะกระเทือนถึงนั้นโดยไม่ต้องสงสัย ทั้งครั้งนี้และครั้งพุทธกาล ผู้ปฏิบัติจริงสามารถบรรลุมรรคผลนิพพานได้เท่าเทียมกัน สมกับธรรมเป็นหลักธรรมชาติคงเส้นคงวา มัชฌิมาปฏิปทาเป็นธรรมเหมาะสมกับการฆ่ากิเลสให้หลุดลอยจากใจมาแล้วทุกยุคทุกสมัย ไม่มีอะไรยิ่งใหญ่ไปกว่า จงระวังกิเลส อย่างเดียวที่เป็นคู่แข่งธรรม อย่าให้มันปั่นขึ้นบนหัวได้จะถ่างรดลงทันที จงระวังให้ดี เอาละพูดพอเป็นคติเตือนใจท่านผู้มีความจงรักภักดีต่อครูอาจารย์ อุทิศสำมาเยี่ยมเยียนตาม จาริตประเพณีของคนผู้เคารพนับถือกัน

อาการป่วยท่านค้อยทุเลาและหายเป็นปกติในที่สุด

นับแต่ท่านเริ่มป่วยดั่งที่เขียนผ่านมาแล้ว เป็นเวลา ๔ เดือนกว่า บรรดานายแพทย์ ผู้พยาบาลรักษา มี ศ.จ.นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ เป็นต้น ตลอดจนนายแพทย์และพยาบาล ทางโรงพยาบาลอุดรธานี ต่างท่านมิได้นิ่งนอนใจ ช่วยกันพยาบาลรักษาท่านสุดกำลัง ความสามารถเรื่อยมาแต่เริ่มแรกป่วย จนอาการกลับดีขึ้นเพราะคณะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ พยาบาลรักษา และค้อยดีขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นปกติได้ นับว่าหลวงปู่ท่านซุบชีวิตใหม่ เป็น ผู้ใหม่ขึ้นมาในหลวงปู่องค์เก่า ต้องขออภัยท่านผู้อ่านมาก ๆ ด้วยที่เรียนเล่าประวัติการป่วย ของหลวงปู่ขาวเพียงย่อ ๆ ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยตามความเป็นมา ทั้งนี้เพราะหลวงตา ผู้เขียนก็แก่มาแล้ว สุขภาพไม่อำนวย งานก็ยุ่งและสับสนราวกับตามรอยโคในคอกนั้น แล จึงหวังได้รับอภัยจากท่านผู้อ่านด้วยดี

(ตอนป่วยปี ๑๐ จบแค่นี้)

ที่แปลกอยู่อย่างหนึ่ง คือเวลาท่านนึกถึงอะไร สิ่งนั้นมักจะมาตามความรำพึงนึกคิดท่านเสมอ เช่น นึกถึงช่างว่าหายหน้าไปไหนเป็นปีๆ แล้วไม่เห็นผ่านมาทางนี้บ้างเลย หรือถูกนายพรานยิงตายเสียแล้ว พอตกกลางคืนดึกๆ ช่างตัวนั้นก็มาหาจริงๆ และเดินตรงเข้ามายังกุฏิที่ท่านพักอยู่ มายื่นลูบลำสิ่งต่างๆ ในบริเวณกุฏิท่านพอให้ทราบว่าเขามาหา แล้วก็กลับเข้าป่าเข้าเขา และหายเงียบไปเลยไม่กลับมาอีก เวลารำพึงนึกถึงเสือกก็เหมือนกัน ว่าเสือกที่เคยเดินผ่านมาที่นี้บ่อยๆ บัดนี้หายหน้าไปไหนนานแล้วไม่เห็นมาอีก หรือถูกเขาม้าตายกันหมดแล้ว เพียงนึกถึงเสือกตอนกลางวัน แต่พอตกตอนกลางคืนเสือกก็มาเที่ยวเล่นพ่วนภายในวัดและบริเวณที่ท่านพักอยู่จริงๆ พอเป็นนิมิตให้ท่านทราบว่าเขาอยู่ยังไม่ตายดังที่วิตกกัง แล้วก็นึกไปไม่มาซ้ำๆ ซากๆ อีกเลย

ท่านเล่าว่าตอนนึกถึงสัตว์ต่างๆ รู้สึกแปลกอยู่มากผิดธรรมดาพอนึกถึงที่ไร ถึงสัตว์ชนิดไร สัตว์ชนิดนั้นมักจะมาหาท่านแทบทุกครั้งทีนึกถึงเขา คล้ายกับมีอะไรไปบอกข่าวให้สัตว์นั้นๆ ทราบและให้มาหาท่าน พระวิเศษทางภายในอย่างท่านคงมีเทพาอารักษ์คอยให้อารักขาและคอยอำนวยความสะดวกตามความคิดเห็นต่างๆ อยู่เสมอ พอคิดอะไรขึ้นมาจึงมักมีเครื่องสนองตอบทางความคิดเสมอมา ถ้าไม่มีทำไมจะมีอะไรมาหาท่านตรงตามความคิดเสียทุกครั้งเช่นนั้น

อย่างเราๆ ท่านๆ คิดคนละก็ร้อยก็พันเรื่อง และก็ร้อยก็พันหน ก็ไม่เห็นมีอะไรมาตอบสนองความนึกคิดความต้องการบ้างเลย พอให้ทราบที่เราที่มีอะไรดี ๆ พอตว์ผู้หนึ่ง ที่ควรได้รับความเทิดทูนอย่างท่าน นอกจากคิดลมๆ แล้งๆ ไปพอให้กวนใจได้รับความลำบากทรมานเปล่าๆ เท่านั้น ไม่เห็นมีอะไรพอเป็นขึ้นดีแฝงมาบ้างเลย จึงน่าอัศจรรย์ ความคิดของตัวที่ชนแต่กองทุกข์มาให้ วันละก็ร้อยก็พันเรื่อง จนสมองที่อหวมดกำลังที่จะทำงานต่อไป

ปฏิบัติทางการดำเนินของหลวงปู่ทั้งสมัยยังหนุ่มและชราภาพ

หลวงปู่ชาวท่านมีนิสัยใจเด็ดเดี่ยว ความเพียรกล้าทั้งสามอิริยาบถ คือเดินจงกรมก็แก่ง เดินแต่ฉันทันเสร็จแล้วถึงเที่ยง เข้าพักร่างกายพอบรรเทาขันธ์ แล้วเข้านั่งสมาธิพอประมาณราว ๑-๒ ชั่วโมง จากนั้นก็เข้าสู่ทางจงกรมทำความเพียรละหรือถอดถอนกิเลสประเภทต่างๆ ที่เคยฝังจมอยู่ภายในใจสัตว์โลกไม่เคยบกบางเหมือนสิ่งอื่น ๆ ก็ชั่วโมงท่านไม่ค่อยกำหนด จนถึงเวลาปิดกวาดบริเวณที่อยู่ของพระองค์เดี่ยวที่ไม่ชอบกั้วลกับสิ่งใดผู้ใด ท่านจึงออกมาปิดกวาดสร้งน้ำ นั่งรำพึงไตร่ตรองอรรถธรรมในแง่ต่างๆ ตามอัธยาศัย หลังจากนั้นส่วนมากท่านมักเข้าทางจงกรมมากกว่าการเข้านั่งสมาธิภาวนา ท่าน

เดินจงกรมแต่ละครั้งราว ๓-๔-๕ ชั่วโมง บางครั้งถึง ๖ ชั่วโมง จึงจะเข้าที่พักซึ่งส่วนมากมักเป็นเพิงบัง เป็นปะรำเล็กๆ บ้างในหน้าแล้งฝนไม่ตก ถ้าหน้าฝนก็อยู่กุฏิซึ่งเป็นที่กระต๊อบพอมกตัวอยู่ได้ไม่หุงหรือน่าอยู่อะไรเลย ยังนำสังเวชต์ด้วยซ้ำในสายตาของผู้เคยอยู่ด้วยความปรนเปรอหุงหรือน่ามาก่อน

เริ่มไหว้พระสวดมนต์ก่อนนั่งสมาธิภาวนา ท่านชอบสวดมนต์นานด้วย กว่าจะหยุดเวลาเป็นชั่วโมงๆ หลังจากไหว้พระสวดมนต์ก็เข้าที่ทำสมาธิภาวนาต่อไปเป็นหลาย ๆ ชั่วโมงกว่าจะพักผ่อนหลับนอน การเดินจงกรมของท่านก็นาน การนั่งภาวนาก็นานเป็นเวลาหลาย ๆ ชั่วโมง การยืนก็นาน เมื่อถึงวาระที่ควรยืนรำพึงอรรถธรรมภายในใจด้วยปัญญา ท่านยืนได้เป็นชั่วโมงๆ เช่นกัน จนกว่าจะหมดปัญหาจากข้อธรรมที่รำพึงไตร่ตรองนั้นๆ ท่านจึงก้าวเดินจงกรมในท่าเดิมต่อไป การนั่งสมาธิภาวนา ท่านนั่งจนตลอดรุ่งได้ในบางคืน ท่านเคยนั่งตลอดรุ่งอยู่บ่อยๆ สมัยยังหนุ่มอยู่บ้าง แต่ไม่ถึงกับหนุ่มพืดังพระเถรหนุ่มทั้งหลาย เพราะตอนท่านออกบวชอายุท่านก็ได้สามสิบกว่าปีแล้ว ท่านเป็นนักรบหนักต่อสู้ในทางธรรมจริง ๆ

ท่านเคยเทศน์ให้พระเถรฟังอย่างเด็ดๆ ก็มีในบางโอกาสว่า ท่านทั้งหลายทราบไหมว่า สกฺขของกิเลสที่ครองอำนาจบนหัวใจสัตว์โลกในไตรภพมานาน จนประมาณกาลเวลาของมันไม่ได้ นั่น เป็นสกฺขที่เหนียวหนืดดับแข็งมาก มีกำลังมากฉลาดแหลมคมมากยิ่งขึ้นกว่าน้ำซับน้ำซิมเป็นไหนๆ กลमारยามาก ร้อยสันพันคม คว่ากินหงายกินปลิ้นปล้อน หลอกหลวงสัตว์โลก ไม่อาจพรรณนาวิชาการและสวดลายของมันให้จับสั้นลงได้ เนื่องจากมันมีมากยิ่งขึ้นกว่าท้องฟ้ามหาสมุทรสุดสาครเป็นไหนๆ ในสามแดนโลกธาตุนี้อยู่ในข่ายแห่งวิชาและอำนาจของมันครอบงำทั้งสิ้น ไม่มีช่องว่างแม้เม็ดทรายหนึ่งที่วิชากลอุบายอันแยบคายของมัน จะไม่เข้าไปเคลือบแฝงหรือซึมซาบอยู่

หากเป็นตุ่มก็เต็มตุ่มล้นตุ่ม เป็นยุ้งก็เต็มยุ้ง เป็นฉางก็เต็มฉาง เป็นบ้านก็เต็มบ้าน เป็นเมืองก็เต็มเมือง เป็นโลกก็เต็มโลก เป็นท้องฟ้ามหาสมุทรก็เต็มท้องฟ้ามหาสมุทร เป็นโลกธาตุก็เต็มโลกธาตุ ไม่มีว่างเว้นจากมันคือสกฺขกิเลสที่ทรงพลังมหาศาลจะไม่ตกข่ายครอบไว้ ทั้งสามโลกธาตุนี้คืออาณาจักรและขอบข่ายแห่งอำนาจของสกฺขกิเลสทั้งหมด และแน่นหนามันคงมาก ยากที่สัตว์ทั้งหลายจะเล็ดลอดหรือทำลายออกมาได้ นอกจากพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์เท่านั้น ถ้าท่านทั้งหลายยังไม่ทราบวิชาร้ายมนต์กล่อมสัตว์โลกของมันก็ขอนิมนต์ทราบแต่ขณะนี้ จะได้มีสติตื่นตัวตื่นใจไม่นั่งนอนดังที่เป็นมาและเป็นอยู่เวลานี้